ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА
ЕПЛ

ПОСТАТЕЙНИЙ КОМЕНТАР
ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ»

Міжнародна благодійна організація «Екологія — Право — Людина»

ПОСТАТЕЙНИЙ КОМЕНТАР
ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ»

Львів • 2019
Компанія «Манускрипт»

УДК 502.14
Ш 95

АВТОР:

Софія Шутяк
провідний юрисконсульт Міжнародної благодійної організації
«Екологія—Право—Людина», адвокат

Загальна редакція — *Олена Кравченко*

Літературна редакція — *Таїсія Тацій, Олена Кравченко*

Висловлюємо подяку за допомогу у підготовці видання
Галині Левінній, Надії Шуляк

Шутяк С.

Ш 95 Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк [за заг. ред. О. Кравченко] — Видавництво «Компанія "Манускрипт"» — Львів, 2019. — 128 с.
ISBN 978-966-2400-78-6

Коментар продовжує серію публікацій, покликаних допомогти усім, хто хоче розібратися в екологічному законодавстві та активно використовувати його на захист своїх екологічних прав та інтересів, а також з метою охорони довкілля. Коментар має прикладне спрямування і складається з теоретичної та практичної частин, а також допомагає зрозуміти роль та місце процедури стратегічної екологічної оцінки у системі законодавства України та під час прийняття управлінських рішень. Для кращого сприйняття матеріалу книга містить ілюстрації, схеми та графіки. Розрахована на замовників СЕО, виконавців звітів із СЕО та широкого кола громадськість.

УДК 502.14

Особлива подяка Галині Левінній, к.ю.н., головному юрисконсульту ГО «ЕкоПраво-Київ» за зовнішню редакцію, надання коментарів, пропозицій.

ISBN 978-966-2400-78-6

© МБО «Екологія–Право–Людина», 2019

ЗМІСТ

ВСТУП. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» 7

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ 11

Стаття 1. Визначення термінів 11

Стаття 2. Сфера дії Закону 34

Стаття 3. Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки 40

Стаття 4. Суб'єкти стратегічної екологічної оцінки 67

Розділ II. ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ 70

Стаття 5. Повноваження замовника документів державного планування 70

Стаття 6. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, щодо стратегічної екологічної оцінки 80

Стаття 7. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, щодо стратегічної екологічної оцінки 83

Стаття 8. Повноваження обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (відповідних підрозділів з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки 85

Розділ III. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ 88

Стаття 9. Етапи здійснення стратегічної екологічної оцінки та основні вимоги до неї 88

Стаття 10. Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки 91

Стаття 11. Звіт про стратегічну екологічну оцінку 98

Стаття 12. Громадське обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки 104

Стаття 13. Консультації з органами виконавчої влади у процесі стратегічної екологічної оцінки .. 109

Розділ IV. ТРАНСКОРДОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ 111
Стаття 14. Транскордонні консультації держави походження 111
Стаття 15. Транскордонні консультації зачепленої держави 114

Розділ V. ІНФОРМУВАННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГ ЙОГО ВИКОНАННЯ 116
Стаття 16. Інформування про затвердження документа державного планування 116
Стаття 17. Моніторинг 116

ДОДАТКИ 120

Список корисної літератури щодо проведення СЕО 124

Таблиці та схеми постатейного коментаря

Таблиця 1	Визначення СЕО та назва нормативного акта, де міститься це визначення
Таблиця 2	Законодавче визначення терміну «громадськість»
Таблиця 3	Співвідношення понять
Таблиця 4	Стратегії як ДДП, нормативні акти, які передбачають їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 5	Плани як ДДП, нормативні акти, які регулюють їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 6	Схеми як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 7	Містобудівна документація як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 8	Державні цільові програми як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 9	Інші програми та програмні документи, які підлягають СЕО, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії
Таблиця 10	Приклади замовників ДДП
Таблиця 11	Принципи СЕО розроблені Козаченко Т.
Таблиця 12	Перелік державних кадастрів природних ресурсів
Таблиця 13	Міжнародні природоохоронні акти та їх цілі з огляду на СЕО
Таблиця 14	Суб'єкти СЕО за функціональним призначенням
Таблиця 15	Довідка про громадське обговорення
Таблиця 16	Приклади класифікації послуг із проведення СЕО
Таблиця 17	Повноваження Мінекоенерго під час СЕО
Таблиця 18	Повноваження МОЗ України під час СЕО

Таблиця 19	Повноваження місцевих державних адміністрацій (МДА) під час СЕО проектів ДДП
Таблиця 20	Приклади переваг широкого обговорення проєкту ДДП
Таблиця 21	Приклад замовників СЕО та ДДП, за які вони відповідають
Таблиця 22	Структурні елементи заяви про визначення обсягу СЕО та їх зміст
Таблиця 23	Зміст структурних елементів Звіту про СЕО прєкту ДДП
Таблиця 24	Стадії громадського обговорення та строки для надсилання зауважень
Таблиця 25	Шляхи оприлюднення документів у процедурі СЕО
Таблиця 26	Довідка про транскордонні консультації
Таблиця 27	Відмінності процедури СЕО та ОВД
Таблиця 28	Порівняння процедур ОВД та СЕО, розроблене польськими науковцями

Схема 1	Співвідношення проектів документів державного планування, що підлягають СЕО та проектів, які проходять оцінку впливу на довкілля
Схема 2	Процедура стратегічної екологічної оцінки (розроблена автором)
Схема 3	Трикроковий тест для визначення необхідності СЕО
Схема 4	Схема сталого розвитку
Схема 5	Тривалість етапів СЕО
Схема 6	Процедура СЕО відповідно до закону

ВСТУП

З 12 жовтня 2018 року в Україні запрацювала стратегічна екологічна оцінка. Це процедура, яка виникла як логічне продовження оцінки впливу на довкілля і пов'язана вона з тим, що країни-підписанти Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (надалі — ЕСПО Конвенція) побачили, що встановлювати екологічні умови на етапі проєктування конкретного об'єкта чи діяльності запізно, якщо ми хочемо максимально дотриматися питань охорони довкілля та сталого розвитку. Тому країни-учасники конвенції ЕСПО домовились, що оцінювати на екологічні ризики потрібно і документи державного планування. Така домовленість зафіксована у Протоколі про Стратегічну екологічну оцінку[1] (надалі — Протокол) до ЕСПО Конвенції[2] (прийнятий 21 травня 2003 року, ратифікований 1 липня 2015 року[3] у м. Києві). Україні потрібно було 15 років, щоб прийняти відповідне законодавство у цій сфері.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО)[4] (Strategic Environmental Assessment (SEA)[5] — це процес, у ході якого екологічні міркування повинні бути повністю інтегровані в підготовку планів і програм до їх остаточного прийняття. Завданнями СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння сталому розвитку.

Термін СЕО має різні законодавчі визначення, які наведені у таблиці 1.

Інструмент СЕО був розроблений для досягнення сталого розвитку, оскільки він визначає впливи на елементи довкілля, які «зростатимуть» у процесі планування, реалізації планованої діяльності, включаючи вплив на біорізноманіття. Класичний приклад малоефективності пізньої оцінки[6],

---

1 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99

2 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272

3 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-19

4 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19

5 URL: http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-legalcontext.htm

6 Найчастіше описуваний у літературі щодо СЕО

а саме на етапі реалізації, впливу об'єкта на довкілля — це проєкт спорудження корейського високошвидкісного залізничного сполучення вартістю 17,6 млрд доларів США. Будівництво цього проєкту було затримане на п'ять років через неприйнятні наслідки для біорізноманіття та пов'язані з цим соціальні збурення та судові справи, що суттєво збільшило бюджет цього проєкту. В Україні теж є приклади, коли незастосування процедури СЕО на ранніх стадіях зумовило соціальні занепокоєння, судові процеси (наприклад, захист Свидовця та Боржави, захист Білого Черемоша від забудови малої ГЕС та інші)[7,8,9]. Саме тому для полегшення оцінки кумулятивних впливів, раннього з'ясування екологічних та соціальних обмежень у процесі планування тієї чи іншої діяльності й зростає попит на Стратегічну екологічну оцінку (СЕО). Загальновизнано, що ефективне збереження довкілля можливе лише за умови виявлення екологічних обмежень та можливостей на ранній стадії циклу планування розвитку певної території, на ранніх етапах індивідуальних пропозицій щодо певного проєкту.

Таблиця 1

Визначення СЕО та назва нормативного акта, де міститься це визначення

Назва нормативного акта	Стратегічна екологічна оцінка — це
Протокол про Стратегічну екологічну оцінку[10]	оцінка ймовірних екологічних наслідків, зокрема пов'язаних зі здоров'ям населення, яка поєднує підготовку та визначення сфери застосування екологічної доповіді, забезпечення участі громадськості й консультацій, а також урахування в плані чи програмі положень екологічної доповіді та результатів участі громадськості й консультацій.
Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу певних планів і програм на навколишнє середовище (Директива СЕО)[11]	спосіб забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та інтеграції екологічних міркувань до підготовки та прийняття планів і програм з метою сприяння сталому розвитку, що забезпечить, відповідно до цієї Директиви, проведення екологічної оцінки певних планів і програм, які, ймовірно, матимуть значний вплив на навколишнє середовище.

7 URL: http://epl.org.ua/law-posts/zahyst-osoblyvo-tsinnogo-masyvu-svydovtsya/

8 URL: http://epl.org.ua/law-posts/zahyst-polonyny-borzhava/

9 URL: http://epl.org.ua/law-posts/budivnytstvo-mges-v-s-goloshyno/

10 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99

11 URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042

Продовження таблиці 1

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»	процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків[12]. Процедура включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби — транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному Законом.

Дієвість процедури СЕО не варто ставити під сумнів через відсутність чітко визначених на практиці методів для здійснення оцінок, оскільки такі методи постійно удосконалюються і всі учасники СЕО можуть пропонувати найраціональніший із відомих їм методів оцінки на час здійснення такої. Досить часто, виконавці СЕО не використовують увесь спектр методів, які рекомендовані в керівництвах про проведення СЕО, чи запропоновані громадськістю. Варто відмітити, що СЕО багатьох документів державного планування залишаються формальними. І це пов'язане не лише зі ставленням замовників до СЕО, а й із пасивністю зацікавленої громадськості у процедурах СЕО, яка часто не пропонує свого ставлення до рівня деталізації інформації у звіті про СЕО, змісту самого звіту про СЕО, методів та обсягів дослідження, а також факторів, які потребують екологічної оцінки. Таким чином СЕО в Україні наразі працює малоефективно через недостатність практичних навичок у суб'єктів СЕО, чи з інших причин (наприклад, через брак кваліфікованих спеціалістів для проведення СЕО, відсутність даних моніторингу, не проведення додаткових досліджень, відсутність усталених методик оцінок).

Зробити «правильний вибір» щодо методології оцінки того чи іншого документа є важливим завданням для формування позитивної практики СЕО. Ще майже два десятиліття тому було зауважено, що одною з головних

[12] Наслідки для довкілля, будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів

труднощів щодо прийняття та впровадження СЕО є відсутність усталених методик, в яких були б визначені вимоги до оцінок актів в межах СЕО та містилися методології оцінок. Є кілька доступних керівних документів, які містять «принципи найкращої практики СЕО»[13,14,15,16,17]. Побудова методології — це більше, ніж збирання декількох «загальних методів». Вона вимагає обізнаності та зв'язку зі стратегічними цілями та бажаними результатами процесу стратегічної оцінки. Наразі значна частина наявних рекомендацій щодо здійснення СЕО є занадто загальними, що вимагає від виконавців звіту про СЕО докладати багато зусиль для «правильного» вибору методів аналізу під час СЕО та формування якісної практики щодо здійснення СЕО ДДП.

Як правильно скористатись положеннями Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», читайте у коментарі.

---

13 URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-CEO_web.pdf

14 URL: http://content-ext.undp.org/aplaws_publications/1703425/SEA_guide_Portugal.pdf

15 Applying Strategic Environmental assessment good practice guidance for development co-operation URL https://www.oecd.org/environment/environment-development/37353858.pdf

16 Maria do Rosário Partidário Strategic Environmental AssessmentBetter Practice Guide — methodological guidance for strategic thinking in SEA URL https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/2012%20SEA_Guidance_Portugal.pdf

17 Resource Manual to Support Application of the Protocol on SEA URL http://www.unece.org/fileadmin//DAM/env/eia/sea_manual/chapterA1.html

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

СТАТТЯ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) *громадськість — одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, зареєстровані на території, на яку поширюється дія документа стратегічного планування;*
2) *держава походження — держава, під юрисдикцією якої здійснюється розроблення документа державного планування;*
3) *документи державного планування — стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та / або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування;*
4) *замовник — орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням, або інший визначений законодавством замовник документів державного планування;*
5) *зачеплена держава — держава, на яку ймовірно поширяться транскордонні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;*
6) *наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, — будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів;*
7) *стратегічна екологічна оцінка — процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення*

обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби — транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського іобговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному цим Законом.

Визначення у нормативно-правових актах термінів-дефініцій вважається їхнею уніфікацією[18]. Закріплення терміна у нормативно-правовому документі здійснюється з метою не лише досягнення його єдиного значення та адекватного співвідношення з іншими термінами, що розкриваються в інших нормативно-правових актах, а й з метою його однакового тлумачення під час правозастосування. Такий термін стає нормою, еталоном для використання у всіх подальших законодавчих і підзаконних актах, діловій документації та сфері усної правової комунікації. Усі терміни мають бути між собою узгодженими і не потребують дублювання.

1. *Громадськість — одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, зареєстровані на території, на яку поширюється дія документа стратегічного планування.*

Незважаючи на те, що термін *громадськість* не є новим для українського законодавства, його визначення для процедур СЕО здійснено дещо вужче, аніж у законодавчих актах, прийнятих раніше.

---

[18] Термін «дефініція» належить до слів іншомовного походження (англійське definition, латинське definition) і етимологічно означає «встановлення меж», «визначення». В логіці операція, що розкриває зміст поняття, називається визначенням. При цьому результатом такої логічної операції є судження, що розкриває зміст поняття, або дефініція. При цьому будь-яке визначення не повністю відображає предмет, воно бере у предмета тільки істотні ознаки і полишає поза своїм змістом низку інших ознак, якими він наділений. Водночас сукупність таких істотних ознак має бути достатньою для виконання двох пізнавальних (гносеологічних) завдань, що виконує визначення: з'ясування властивостей визначуваного предмета та відмежування його від інших суміжних предметів чи явищ. Визначення «правової дефініції» як прийому законодавчої техніки походить від її логічної сутності. Так, наприклад, Л. Ф. Апт, зазначаючи, що розміщення дефініцій в статтях та інших структурних одиницях тексту нормативних правових актів є одним із найрозповсюдженіших прийомів нормотворчої техніки, що використовуються в законотворчій діяльності, пропонує визначати законодавчу дефініцію як коротке визначення певного поняття, що відображає суттєві, якісні ознаки предмета чи явища. Анна Василівна Хворостянкіна «Дефініції в законодавчих текстах: питання теорії» URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6669

У таблиці 2 наведені визначення терміну «громадськість» відповідно до різних нормативно-правових актів.

Таблиця 2

Законодавче визначення терміну «громадськість»

Назва нормативно-правового акту	Визначення терміну «громадськість»
Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція)[19],	одна або більше фізичних чи юридичних осіб, їхні об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою.
Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті[20]	одна чи декілька фізичних або юридичних осіб, а також їх організації, асоціації чи групи, відповідно до національного законодавства.
Протокол про реєстри викидів і перенесення забруднювачів до Орхуської конвенції[21]	одна фізичну чи юридичну особу або декілька таких осіб, відповідно до національного законодавства або практики, їх асоціації, організації чи групи.
Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля[22], наказ Мінприроди від 18.12.2003 р. № 168	одна або більше фізичних чи юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, які діють згідно з чинним законодавством України або практикою.
Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»[23]	одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи.

Таким чином, визначення терміну «громадськість» за Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» є не зовсім коректним через свою неповноту та обмеженість порівняно з його визначеннями в інших нормативно-правових актах. Наприклад, згідно з Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», така оцінка стосується діяльності чи об'єктів,

[19] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015

[20] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99

[21] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l59

[22] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04

[23] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19

які матимуть обмежений територіальний вплив, проте зацікавленою громадськістю може бути будь-хто відповідно до вимог Оргуської конвенції[24]. Водночас стратегічна екологічна оцінка стосується завжди ширшого кола осіб, аніж територіальне охоплення дії документа державного планування, що підлягає СЕО. Зумовлено це тим, що такий документ повинен узгоджуватися з усіма іншими раніше прийнятими документами, у тому числі з актами більш високого рівня. А це, відповідно, впливає на права та інтереси ширшого кола осіб, особливо, якщо йдеться про виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері охорони довкілля[25].

Для прикладу, під час розробки, стратегічної екологічної оцінки та майбутньої реалізації такого документа державного планування як детальний план території (надалі — ДПТ), можуть зачіпатися інтереси юридичних осіб, не зареєстрованих на території впливу цього акта, але вони за визначенням Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», не відносяться до громадськості. Зокрема, це мало місце під час планування будівництва гірського-лижного курорту «Свидовець» в межах Свидовецького хребта (Закарпатська область). Під час затвердження ДПТ щодо спорудження цього майбутнього курорту місцевими державними адміністраціями (Рахівською та Тячівською), не були враховані інтереси Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ), що в межах цього хребта має базу для навчальної практики географічного факультету[26]. Саме природний стан Свидовецького хребта й робить цінною цю практику.

Подібна ситуація мала місце під час затвердження детальних планів територій щодо планування вітряків на полонині Боржави (Закарпатська область). Затверджені ДПТ не враховували інтереси парапланеристів, які вже багато років приїжджають сюди із різних куточків України[27]. Безліса вершина гірського хребта Боржави протяжністю 25 км і висотою від 1300 до 1700 м найкраще підходить для їхніх польотів, оскільки дозволяє стартувати з будь-якої точки, де оптимальним місцем є вершина Високий Верх. Також не було враховано інтереси різноманітних туристичних організацій, які використовують цю територію для туризму та спорту[28].

---

[24] Термін громадськість, відповідно до положень Оргуської конвенції, включає в себе і фізичних осіб: громадян, осіб без громадянства та іноземців, і юридичних осіб: органи місцевого самоврядування, органи державної влади, прибуткові організації, а також неприбуткові організації, а також їх об'єднання

[25] Наприклад, виконання умов Паризької угоди, Бернської конвенції, Водної рамкової директиви тощо

[26] URL: http://www.geo.univ.kiev.ua/uk/bazi-praktik/yasinyanska-navchalno-naukova-baza-u-karpatakh.html

[27] URL: http://uaeta.org/ua/tourism/10?tab=territory

[28] URL: https://grandhotelpylypets.com/marshrut_tur/

Таким чином, наслідки реалізації документів державного планування можуть впливати на права, обов'язки та інтереси осіб, які не зареєстровані на території, яка підпадає під дію ДДП, який проходить СЕО.

2. Держава походження означає державу, в межах юрисдикції якої був розроблений та прийнятий документ, що проходив стратегічну екологічну оцінку.

Термін «держава походження» не є новим для законодавства України. Зокрема, після ратифікації у 2000 році Об'єднаної конвенції про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами[29], частиною національного законодавства стали її положення про те, що держава походження означає державу, звідки планується чи здійснюється транскордонне переміщення небезпечних відходів. Це визначення є спеціальним для інших правовідносин і може застосовуватись у відносинах СЕО.

У контексті стратегічної екологічної оцінки «державою походження» може бути будь-яка країна, яка передбачила процедуру стратегічної екологічної оцінки для своїх документів державного планування, вплив реалізації яких відчуватиме Україна, а тому Україна має право звертатися до такої країни з метою проведення транскордонної стратегічної екологічної оцінки (відповідно до ст. 14 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»).

Про співвідношення термінів «держава походження», «держава Україна» та «зачеплена держава» див. таблицю 3, нижченаведену у п. 3 коментованої статті.

3. Зачеплена держава — держава, на яку ймовірно поширяться транскордонні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

У випадку, коли держава України розробляє документ державного планування, який підлягає СЕО, вона повинна визначити країни, на які такий документ матиме вплив та залучити уповноважені органи цих країн до проведення СЕО цього документа.

Співвідношення понять «Держава походження», «Зачеплена держава», «Держава Україна» наведені у таблиці 3.

Таким чином, зачеплена держава — це держава, на яку ймовірно поширяться транскордонні наслідки виконання документа державного планування, що стосуватимуться довкілля, у тому числі здоров'я населення.

[29] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_335/ed20010618/find?text

Таблиця 3

Співвідношення понять

Держава походження	Держава Україна	Зачеплена держава
Розробляє документ державного планування, який впливає на Україну	Розробляє документ державного планування, який впливає на зачеплену державу	Не розробляє документ державного планування, але має бажання оцінити документ державного планування, який розробляє Україна

Наприклад, у разі розроблення в нашій державі Плану управління басейном річки Дніпро[30] «державою походження» та «державою Україна» є Україна, а зачепленою стороною може бути Республіка Білорусь.

4. *Документи державного планування — стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.*

У схемі 1 наведено співвідношення проектів документів державного планування, що підлягають СЕО та проектів, які проходять оцінку впливу на довкілля[31].

Усі документи державного планування можна поділити на акти національного та місцевого рівня.

Наведемо приклади документів державного планування, які відповідно до Закону мають проходити СЕО. У таблицях 4, 5, 6, 7, 8, 9 наведено приклади законодавчих актів, які є правовим підґрунтям для створення тих чи інших ДДП, а також зазначені органи влади відповідальні за їхню розробку, строк дії цих документів та їх основний зміст.

---

30 https://www.euwipluseast.eu/ru/

31 Схема використана із відеоролика, короткого і візуально привабливого введення в стратегічну екологічну оцінку (СЕО), що проводиться відповідно до Протоколу ЄЕК ООН по СЕО. У ньому представлений процес СЕО, її переваги, і потенціал СЕО як інструменту екологізації економіки. Відеоролик був підготовлений секретаріатом ЄЕК ООН за фінансової підтримки програми ЄС «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN) в цілях підтримки створення національних систем СЕО та їх використання зацікавленими сторонами в країнах-учасницях програми Східного партнерства EaP GREEN, а саме у Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Грузії, Республіці Молдова, Україні. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA

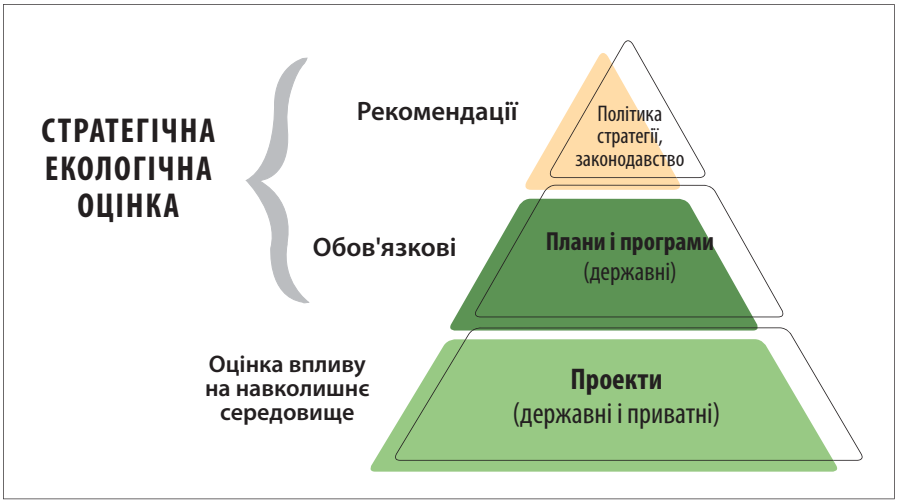

Схема 1

Таблиця 4

Стратегії як ДДП, нормативні акти, які передбачають їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Стратегії	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст стратегії відповідного рівня
1	2	3	4	5
Державна стратегія регіонального розвитку України[32]	Закони України: – «Про засади державної регіональної політики»[33], – «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»[34] Порядок розроблення Державної стратегії регіонального	Центральні органи виконавчої влади	Сім років	1) тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів; 2) пріоритети державної регіональної політики на відповідний період; 3) стратегічні цілі і напрями регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва; 4) оперативні цілі, що забезпечать

[32] Чинна на момент написання коментаря Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF

[33] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19

[34] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5
Державна стратегія регіонального розвитку України *(продовження)*	розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів, затверджений постановою КМУ від 11.11.2015 року №931[35]			досягнення стратегічних цілей; 5) основні завдання, етапи та механізми їх реалізації; 6) система моніторингу та оцінки результативності реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України.
Регіональні стратегії розвитку	-//- Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів[36], Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації[37]	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації після прийняття Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами відповідного рішення, або агенція регіонального розвитку, інші установи, громадські організації (з якими укладено відповідний договір), метою (цілями) та напрямами діяльності яких є реалізація державної регіональної політики, які визначені рішенням	На період дії Державної стратегії регіонального розвитку України	Регіональні стратегії розвитку мають відповідати положенням Державної стратегії регіонального розвитку України та визначати: 1) тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя; 2) стратегічні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період; 3) оперативні цілі, що забезпечать досягнення стратегічних цілей; 4) основні завдання, етапи та механізми їх реалізації;

[35] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-п

[36] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п#n11

[37] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5
Регіональні стратегії розвитку (*продовження)*		Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідальними за підготовку регіональної стратегії та плану заходів.		5) систему моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональної стратегії розвитку.
Стратегії розвитку міст, селищ та сіл, розвитку депресивних територій, стратегічних пріоритетів розвитку районів відповідного регіону	-//- Закони України: –«Про місцеве самоврядування в Україні»[38]; –«Про стимулювання розвитку регіонів»[39]	Міська, селищна, сільська рада	На період дії Державної стратегії регіонального розвитку України	Стратегії розвитку міст повинні узгоджуватися із стратегіями вищого рівня, а також визначати: сценарії розвитку об'єднаної територіальної громади; стратегічне бачення розвитку об'єднаної територіальної громади на відповідний період тощо.

Прикладами стратегій є:

– державного рівня — Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року[40]; Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»[41];

[38] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80

[39] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15

[40] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p

[41] URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-realizaciyi-etapu-reformuvannya-energetichnogo-sektoru-do-2020-roku-energetichnoyi-strategiyi-ukrayini-na-period-do-2035-roku-bezpeka-energoefektivnist-konkurentospromozhnist

– регіонального / місцевого рівня: Стратегія розвитку Полтавської області з 2021 до 2027 року[42], Стратегія розвитку Набутівської об'єднаної територіальної громади (надалі — ОТГ) на період до 2025 року[43].

Проте наразі можна констатувати, що не всі стратегії підлягають СЕО. Так, дія Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» не буде поширюватись на Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020»[44], затверджену Указом Президента від 12 січня 2015 № 5/2015, оскільки вона є політичним документом та не передбачає здійснення діяльності, що підпадає під оцінку впливу на довкілля.

Таблиця 5

Плани як ДДП, нормативні акти, які регулюють їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Плани, які підлягають СЕО	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст плану відповідного рівня
1	2	3	4	5
Плани управління річковими басейнами	Порядок розроблення планів управління річковими басейнами, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 травня 2017 року № 336[45].	Держводагенство	Рекомендовано не менше як на 10 років	Розробляється з метою досягнення екологічних цілей, визначених для кожного району річкового басейну, в установлені строки. Стратегічною екологічною ціллю для всіх районів річкових басейнів є досягнення / підтримання «доброго» екологічного стану масивів поверхневих та підземних вод, а також «доброго» екологічного потенціалу штучних

[42] URL: http://www.adm-pl.gov.ua/page/strategiya-rozvitku-poltavskoyi-oblasti-do-2027-roku

[43] https://nabutivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-nabutivskoi-otg-na-period-do-2025-roku-08-38-31-30-01-2018/

[44] URL: https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015

[45] URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249999756

Продовження таблиці 5

1	2	3	4	5
Плани управління річковими басейнами *(продовження)*				або істотно змінених масивів поверхневих вод.
Національний план управління відходами до 2030 року[46]	На виконання вимог пункту 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» та пункту 190 Плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 244-р.	Міністерство екології та природних ресурсів України	На час реалізації відповідної стратегії	Виконання стратегії управління відходами в Україні до 2030 року
Регіональний план управління відходами до 2030 року	Методичні рекомендації з розроблення регіональних планів управління відходами[47], затверджені наказом Мінприроди України від 12.04.2019 № 142.	Державний	На час виконання стратегії управління відходами в Україні до 2030 року	Комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління

[46] URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku?fbclid=IwAR2qQSadRbXxSHeGUq1ulk_TzBsEVYVxm8-l_HcMemlW242ObfmSqQ5r9nE

[47] URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0142737-19

Продовження таблиці 5

1	2	3	4	5
Регіональний план управління відходами до 2030 року *(продовження)*				відходами в регіоні, враховуючи принцип співробітництва органів місцевого самоврядування, та сформованих, виходячи з оцінки поточного стану сфери управління відходами й та вже розроблених моделей.

Таблиця 6

Схеми як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Схеми, які підлягають СЕО	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст схеми відповідного рівня
1	2	3	4	5
Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць	Земельний Кодекс України Закон України «Про землеустрій»	Для схеми району — районна рада; Для схеми села, селища, міста — відповідна сільська, селищна, міська рада.	Не визначений термін	Розробляються з метою визначення перспективи щодо використання та охорони земель, для підготовки обґрунтованих пропозицій у галузі земельних відносин, організації раціонального використання та охорони земель, перерозподілу земель з урахуванням потреби сільського, лісового та водного господарств, розвитку сіл, селищ, міст, територій оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення,

Продовження таблиці 6

1	2	3	4	5
Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць *(продовження)*				природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення тощо[48].
Схеми планування окремих частин території України: кількох областей, узбережжя Чорного та Азовського морів, гірських територій Карпат, територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та інших територій з підвищеним техногенним навантаженням чи ризиком виникнення надзвичайних ситуацій.	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» ДБН Б.1.1-13:2012. Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях[49]	Верховна Рада Автономної Республіки Крим, відповідні обласні ради.	Не визначений термін	Схема планування окремої частини території України є першоосновою для розроблення системи стратегічних, прогнозних і програмних документів щодо здійснення регіональної політики. Вона повинна містити принципові рішення з функціонального зонування території регіону за видами переважного використання, планувальної організації території, взаємопов'язаного комплексного розміщення основних об'єктів промисловості, транспорту та інженерної інфраструктури, захисту населених пунктів від небезпечних геологічних і гідрогеологічних процесів, охорони навколишнього природного середовища

[48] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15

[49] URL: https://dnaop.com/html/32371/doc-%D0%94%D0%91%D0%9D_%D0%91.1.1-13_2012

Продовження таблиці 6

1	2	3	4	5
Схеми планування окремих частин території України... *(продовження)*				та культурної спадщини, формування національної екологічної мережі.
Генеральна схема планування території України	Закони України: «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про Генеральну схему планування території України»[50]	Кабінет Міністрів України	Діюча на час написання коментаря була розроблена на 20 років	Містобудівна документація, що визначає концептуальні вирішення планування та використання території України; Склад та зміст Генеральної схеми планування території України визначається відповідно до чинного законодавства.

Таблиця 7

Містобудівна документація як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Містобудівна документація, яка підлягає СЕО	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст містобудівної документації відповідного рівня
1	2	3	4	5
Генеральний план населеного пункту	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» Порядок розроблення містобудівної документації[51]	Сільська, селищна чи міська рада	не обмежений Зміни до генерального плану населеного пункту можуть вноситися не частіше, ніж один раз на п'ять років	Визначає принципові вирішення розвитку, планування, забудови та іншого використання території населеного пункту.
Детальний план території	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Сільська, селищна чи міська рада, районна державна адміністрації	не обмежений	Визначає планувальну організацію та розвиток території.

[50] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14

[51] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1468-11

Продовження таблиці 7

1	2	3	4	5
План зонування території	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Сільська, селищна чи міська рада	не обмежений	Визначає території де сконцентровано населення, де об'єкти виробництва, а також територій з особливим статусом, у тому числі ландшафти, об'єкти історико-культурної спадщини, а також землі сільськогосподарського призначення і ліси.

Таблиця 8

Державні цільові програми як ДДП, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Державні цільові програми, які підлягають СЕО	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст державної цільової програми відповідного рівня
1	2	3	4	5
загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля	Закон України «Про державні цільові програми»[52] Порядок розроблення та виконання державних цільових програм, затверджений постановою КМУ від 31.01.2007 р. № 106[53]	центральні органи виконавчої влади, Національна академія наук України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.	Визначається у документі (переважно 10-15-20 і більше років)	комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць.
інші програми	Закон України «Про державні цільові програми»[54]	органи виконавчої влади, Національна академія наук України,	Коротко-строкові (1-3-5 років)	-//-

[52] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15

[53] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-п

[54] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15

Продовження таблиці 8

1	2	3	4	5
інші програми	Порядок розроблення та виконання державних цільових програм, затверджений постановою КМУ від 31.01.2007 р. № 106[55]	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.		

Прикладом державної цільової програми є Програма розвитку гідроенергетики на період до 2026 року, схвалена розпорядженням КМУ від 13.07.2016 р. № 552-р[56]. Ця Програма не пройшла СЕО, як наслідок наразі маємо дві судові справи від громадських організацій про оскарження цієї програми щодо законності її прийняття[57,58].

Таблиця 9

Інші програми та програмні документи, які підлягають СЕО, нормативні акти, які регулюються їхнє прийняття, їхні замовники, зміст та термін дії

Інші програми та програмні документи, які підлягають СЕО	Нормативно-правовий акт	Замовник документа	Термін дії документа	Зміст програми відповідного рівня
Прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку	Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»[59]	ЦОВВ, сільські, селищні, міські ради	Визначається розробником	Відображають прогнози та програми економічного і соціального розвитку

[55] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-п

[56] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-2016-%D1%80

[57] URL: http://epl.org.ua/law-posts/oskarzhennya-programy-rozvytku-gidroenergetyky-na-period-do-2026-roku-2/ З рішеннями суду можна ознайомитися за посиланням: рішення першої інстанції — http://reyestr.court.gov.ua/Review/72562931 рішення апеляції: URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/74328464

[58] URL: http://necu.org.ua/apelyatsiynyy-sud-vidmovyv-netsu-u-spravi-pro-skasuvannya-prohramy-rozvytku-hidroenerhetyky-do-2026-roku/

[59] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14/card5#Links

5. *Замовник — орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням, або інший визначений законодавством замовник документів державного планування (надалі — ДДП).*

Замовниками документів державного планування є органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, які є відповідальними за розроблення ДДП відповідно до закону. У таблиці 10 нижче наведемо приклади замовників ДДП.

Таблиця 10

Приклади замовників ДДП

Замовник	Підстава	Документ державного планування
1	2	3
Сільська, селищна, міська рада	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	План зонування території
Виконавчий орган сільської, селищної, міської ради (розглядає і затверджує)	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Детальний план території*
Відповідна сільська, селищна, міська рада (за відсутності затвердженого в установленому цим Законом порядку плану зонування території)		
Відповідна районна державна адміністрація (розглядає і затверджує щодо територій за межами населеного пункту) *виняток у ст. 12 Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Детальний план території*
Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (є замовниками, організовують розроблення, внесення змін та подання на розгляд відповідної сільської, селищної, міської ради) *виняток у ст. 12 Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»	Генеральний план населених пунктів*

Продовження таблиці 10

1	2	3
Верховна Рада України	Закон України «Про Генеральну схему планування території України»	Генеральна схема планування території України
Центральні органи виконавчої влади, Національна академія наук України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації	Закон України «Про державні цільові програми»	Державні цільові програми
Відповідна районна рада (щодо району) та сільська, селищна, міська рада (щодо села, селища, міста)	Закон України «Про землеустрій»	Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики	Закон України «Про засади державної регіональної політики»	Державна стратегія регіонального розвитку України
Рада міністрів АР Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації	Закон України «Про засади державної регіональної політики»	Регіональні стратегії розвитку та зміни до них
Мінприроди України та Держводагентство України	Порядок розроблення плану управління річковим басейном	Плани управління річковими басейнами

6. Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, — будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Наслідки — це, відповідно до словника української мови[60], те, що виходить, випливає з чого-небудь; результат. Уживається при зазначенні причини, що дала названі в реченні результати.

Саме пошук наслідків (позитивних і негативних) є ключовим завданням СЕО. Правильне визначення саме негативних наслідків від планованої

[60] URL: http://sum.in.ua/s/naslidok

діяльності дозволить їх мінімізувати до допустимого рівня або уникнути, оскільки правильно складений ДДП не допустить їх настання або зменшить їх вірогідність, ступінь, рівень тощо.

Базовий природоохоронний Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає у преамбулі, що охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини — невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Саме під час СЕО ДДП є час для того, щоб згадати основні принципи охорони навколишнього природного середовища, визначені в базовому Законі, зокрема, такі:

а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

в) запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

д) збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;

ж) гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;

і) компенсація шкоди, заподіяної через порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

ї) розв'язання питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної зміненості територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

й) поєднання заходів стимулювання і посилення відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;

к) розв'язання проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва.

В деяких нормативно-правових актів України названі негативні екологічні наслідки, які слід відносити до: а) небажаних та недопустимих результатів будь-якої діяльності, тому числі щодо прийняття та реалізації ДДП; б) орієнтирів для оцінок під час СЕО.

Наприклад, у ст. 107 Водного кодексу України[61] серед таких негативних наслідків, зокрема, від шкідливої дії вод, названо наступні:

1) наслідки повені, що призвели до затоплення і підтоплення земель та населених пунктів;
2) руйнування берегів, захисних дамб та інших споруд;
3) заболочення, підтоплення і засолення земель, спричинені підвищенням рівня ґрунтових вод внаслідок ненормованої подачі води під час зрошення, витікання води з водопровідно-каналізаційних систем та перекриття потоків підземних вод при розміщенні великих промислових та інших споруд;
4) осушення земель, зумовлене забором підземних вод в кількості, що перевищує встановлені обсяги відбору води;
5) забруднення (засолення) земель в районах видобування корисних копалин, а також після закінчення експлуатації родовищ та їх консервації;
6) ерозія ґрунтів, утворення ярів, зсувів і селів.

В той же час, в деяких нормативно-правових актах визначені вимоги до тих чи інших обставин та вимог, які слід враховувати при здійсненні оцінки впливу будь-яких рішень (у тому числі ДДП, що підлягають СЕО), дій чи бездіяльності на той чи інший природний ресурс, життя чи здоров'я населення.

Наприклад, у ст. 6 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» встановлено, що для оцінки наслідків для атмосферного повітря необхідно враховувати нормативи якості атмосферного повітря та гранично допустимі рівні впливу акустичного, електромагнітного, іонізуючого та інших фізичних факторів і біологічного впливу на стан атмосферного повітря населених пунктів.

Під час проєктування курортних, лікувально-оздоровчих, рекреаційних та інших окремих районів слід пам'ятати про необхідність оцінки можливості встановлення більш суворих нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря.

Згідно з Законом України «Про рослинний світ»[62] визначено, що під час проведення експертизи проєктів схем розвитку і розміщення продуктивних сил, генеральних планів розвитку населених пунктів, схем районного пла-

[61] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80

[62] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14

нування та іншої документації, а також під час здійснення оцінки впливу на довкілля, проєктів будівництва і реконструкції (розширення, технічного переоснащення) підприємств, споруд та інших об'єктів, упровадження нової техніки, технології обов'язково повинен враховуватися їхній вплив на стан рослинного світу та умови його місцезростання (ст. 28).

Цей Закон також визначає, що під час розроблення проєктів законодавчих актів, загальнодержавних, міждержавних, регіональних програм необхідно враховувати такі вимоги:

- збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;
- збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;
- науково обґрунтоване, невиснажливе використання природних рослинних ресурсів;
- здійснення заходів щодо запобігання негативному впливу господарської діяльності на рослинний світ;
- охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;
- здійснення заходів щодо відтворення об'єктів рослинного світу;
- регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з урахуванням інтересів охорони здоров'я населення (ст. 5).

Ряд нормативно-правових актів визначає заходи, які повинні передбачатися і здійснюватися під час будь-якої діяльності (включаючи прийняття ДДП, що підлягають СЕО), що можуть бути орієнтиром для обсягу дослідження та рівня деталізації інформації під час СЕО.

Для прикладу. Закон України «Про тваринний світ» визначає, що під час розробки ДДП повинні передбачатися і здійснюватися заходи щодо збереження середовища існування та умов розмноження тварин, забезпечення недоторканності ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу. Під час розміщення, проєктування і будівництва залізничних, шосейних, трубопровідних та інших транспортних магістралей, ліній електропередачі і зв'язку, а також каналів, гребель та інших гідротехнічних споруд повинні розроблятися і здійснюватися заходи, які забезпечували б збереження шляхів міграції тварин.

Лісовий кодекс у ст. 6 визначає, що корисні властивості лісів полягають у їхній здатності зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню тощо, що відбуватиметься у разі планування у ДДП значно зменшити лісові площі.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України», під час розробки ДДП має враховуватися вплив наслідків виконання ДДП на території ПЗФ. Така оцінка повинна відбуватися із врахуванням існуючих режимів відповідно до проєкту організації території ПЗФ чи проєкту створення, положення про відповідний ПЗФ, та повинна охоплювати оцінку в межах буферної та охоронної зони ПЗФ.

Якщо вищеперераховані норми стосуються усіх органів влади, то нижченаведені покладаю обов'язки саме на органи консультування у процедурі СЕО. Так, Міністерство енергетики та захисту довкілля, відповідно до Закону України «Про тваринний світ» з метою збереження і поліпшення екологічного стану окремих територій, визначених в установленому Законом порядку такими, що мають особливу цінність як середовище існування рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та цінних видів тварин, може розробляти і запроваджувати для цих територій більш суворі екологічні нормативи, ніж ті, що встановлені для всієї території України, про що Міністерство повинно зазначати замовникам на етапі консультування.

Інший приклад. Під час планування гідромеліоративних робіт чи промислового рибальства у місцях визначених для перебування водноболотних птахів та напівводних ссавців (бобри, хохулі тощо) повинно здійснюється спеціальне погодження, про що слід знати замовникам.

Таким чином, законодавець визначив основні вимоги, критерії для оцінки наслідків для довкілля, які мають бути досліджені і враховані під час розробки проектів ДДП та проходження ними СЕО.

7. *Стратегічна екологічна оцінка — процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби — транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному цим Законом.*

Закон не містить жодних вимог, яким має відповідати проект ДДП, поданий на проходження стратегічної екологічної оцінки (за змістом чи формою). Закон лише закріплює порядок проходження етапів досліджен-

ня для оцінки на дотримання екологічних вимог під час розроблення до затвердження та виконання документа державного планування.

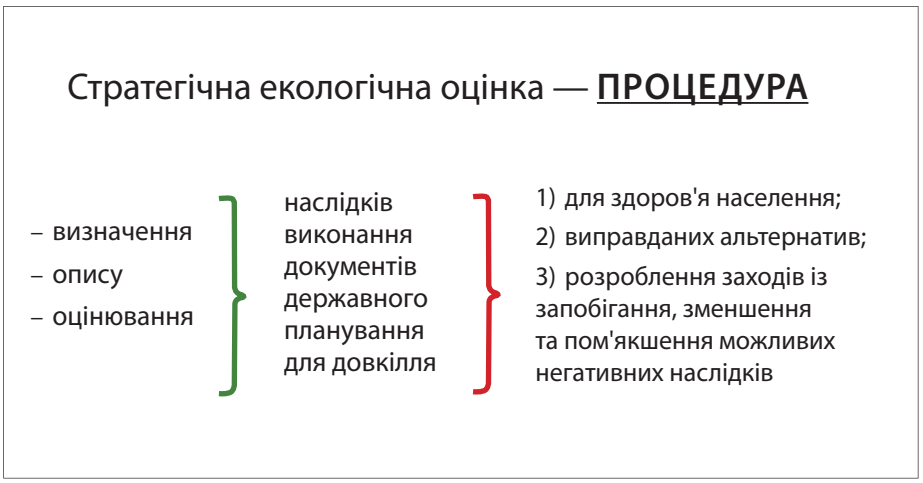

Схема 2 — процедура стратегічної екологічної оцінки (розроблена автором)

Відповідно, стратегічна екологічна оцінка (СЕО) — процес, який повинен допомогти представникам органів влади, органів місцевого самоврядування, які приймають рішення, ухвалити обґрунтоване з екологічної точки зору рішення, що базується на об'єктивній інформації, отриманій з урахуванням консультацій із громадськістю та відповідальними державними органами. Результатом якісного проходження СЕО є гарантування права на безпечне для життя та здоров'я довкілля. Основною відмінністю СЕО від ОВД є необхідність обов'язкових консультувань з органами охорони природи та охорони здоров'я національного або регіонального рівня — залежно від рівня документа державного планування.

Починається процедура СЕО документа державного планування із подання заяви про визначення обсягу СЕО такого документа, а завершується — інформуванням про його затвердження. Слід пам'ятати, що окремим етапом СЕО є моніторинг виконання ДДП. Якщо під час моніторингу будуть виявлені негативні наслідки про, які було застереження у звіті про СЕО, тоді ДДП підлягає скасування, а процедура СЕО починається заново.

СТАТТЯ 2. СФЕРА ДІЇ ЗАКОНУ

1. Цей Закон регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування, та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі — території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

2. Дія цього Закону не поширюється на:

1) *документи державного планування, що стосуються виключно національної оборони або дій у разі надзвичайних ситуацій;*
2) *бюджети, бюджетні програми та фінансові плани;*
3) *програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст, сіл, селищ на короткостроковий період.*

3. Здійснення стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування виключає необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи такого документа.

Для того щоб визначити, чи підпадає документ державного планування стратегічній екологічній оцінці, він повинен пройти трикроковий тест, як це зображено на схемі 3.

Критерій 1. Перевіряємо, чи документ входить до переліку документів державного планування та чи має він планувальний характер.

Критерій 2. З'ясовуємо чи належить ДДП хоча б до однієї із перелічених сфер як то: сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство, енергетика, промисловість, транспорт, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорона довкілля, телекомунікації, туризм, містобудування або землеустрій (схеми).

Критерій 3. Уточнюємо чи документ державного планування передбачає реалізацію видів діяльності, які передбачені у ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Якщо в результаті проходження цього тесту ДДП відповідає усім трьом критеріям, то проект рішення відноситься до ДДП, що підлягає СЕО.

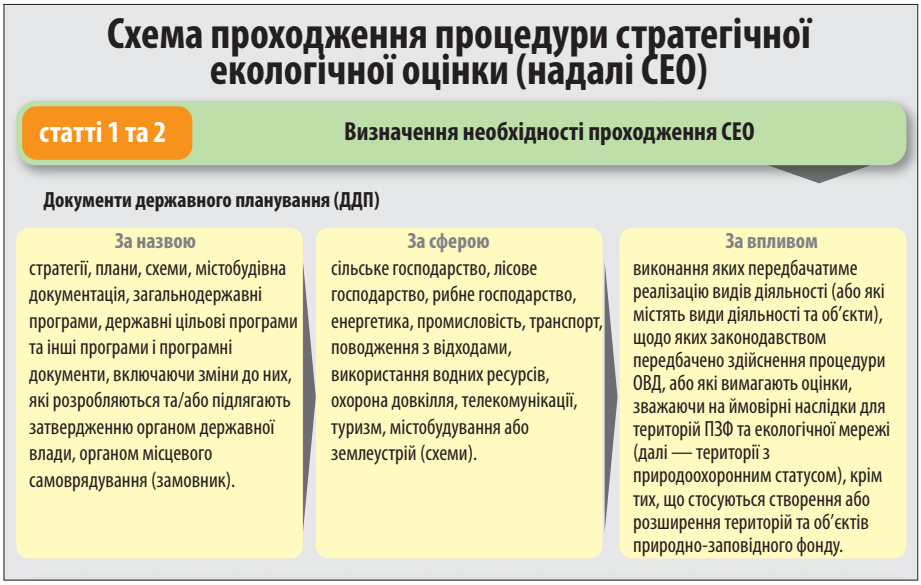

Схема 3. Трикроковий тест проходження процедури СЕО

Розглянемо приклад.

Завдання: Визначити чи відноситься проект Національного плану управління відходами до 2030 року[63] до ДДП, що повинні проходити СЕО?

Перевіримо за допомогою трикрового тесту.

1. Критерій 1. За назвою цей проект документу — план.
2. Критерій 2. За сферою, яку регулюватиме проект документа — сфера поводження з відходами.
3. Критерій 3. За видами діяльності, що підпадають під оцінку впливу на довкілля (наприклад, будівництво сміттєсортувальних заводів, для яких потрібно відведення земельних ділянок) — вимагатиме проходження ОВД.

Відповідь: проект документа відноситься до ДДП, що підлягають СЕО.

Для правильного визначення необхідності здійснення СЕО тих чи інших ДДП можна використовувати роз'яснення Мінприроди, з якими можна ознайомитись на сайті цього міністерства.

Наприклад, наказом Мінприроди № 465 від 29 грудня 2018 року внесені зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної еколо-

[63] URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku?fbclid=IwAR2qQSadRbXxSHeGUq1ulk_TzBsEVYVxm8-l_HcMemlW242ObfmSqQ5r9nE

гічної оцінки документів державного планування (Методики) у частині проходження СЕО детальних планів територій. За цим наказом доповнено розділ 4 Методики, що має назву «Про визначення необхідності здійснення СЕО» та зазначено, що «відповідно до ст. 19 Закону України «Про регулювання містобудівної документації» детальний план території розробляється з метою визначення планувальної організації і функціонального призначення, просторової композиції і параметрів забудови та ландшафтної організації кварталу, мікрорайону, іншої частини території населеного пункту, призначених для комплексної забудови чи реконструкції, **та підлягає стратегічній екологічній оцінці»**. Тому, якщо ДПТ не виконує зазначену вище мету, не має доцільності у його розробці, а відповідно у проведенні СЕО.

Ілюструється це «Детальним планом території земельної ділянки, в м. Мукачево, вул. Миру, 19 б, площею 0,0235 га для зміни цільового призначення земельної ділянки з кадастровим номером 2110400000:01:001:1314, а саме:

– з цільового призначення «для будівництва та обслуговування будівель кредитно-фінансових установ»
– на цільове призначення «для будівництва та обслуговування будівель закладів освіти». Такий ДПТ не повинна проходити СЕО, оскільки не відповідає всім трьом критеріям, визначеним у ст. 1, 2 Закону «Про стратегічну екологічну оцінку», зокрема, не передбачає діяльність, визначену ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (критерій 3 вищевказаного тесту)[64].

2. Дія цього Закону не поширюється на: 1) документи державного планування, що стосуються виключно національної оборони або дій у разі надзвичайних ситуацій.

Оборона України — це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту (відповідно до Закону України «Про оборону України»*[65]*).

Прикладом ДДП, що стосується оборони та який не підлягає СЕО є Стратегічний оборонний бюлетень України, що є документом оборонного планування, розробленим за результатами оборонного огляду з метою

---

64 Заява опублікована 19 квітня 2019 році на ресурсі URL: https://www.mukachevo-rada.gov.ua/index.php/vidkryte-misto/hromadski-obhovorennia/item/15247-zaiavaprovyznachenniaobsiahuseodetalnohoplanudetalnyiplanterytoriizemelnoidiliankyvmmukachevovulmyru19b

65 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12

визначення основних напрямів реалізації воєнної політики України та розвитку сил оборони до кінця 2020 року[66].

Надзвичайна ситуація — це обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності (згідно з Кодексом цивільного захисту України[67]). Слід зазначити, що «Надзвичайна ситуація» відповідно до сайту законодавства України має 29 визначень[68]. Прикладом ДДП, що стосується дій у разі надзвичайних ситуацій та який не підлягає СЕО є План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня[69].

Документи державного планування, що приймаються у цих випадках, не проходять СЕО. Ці ситуації вимагають прийняття оперативних рішень з метою ліквідації вже існуючих негативних наслідків.

2) бюджети, бюджетні програми та фінансові плани.

Бюджет — це документ, в якому відображений план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду (відповідно до *Бюджетного кодексу України[70]).*

Бюджетна програма — це документ, в якому відображена сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій (відповідно *до Бюджетного кодексу України[71]).* Залежно від формулювань, бюджетні програми можуть підпадати під СЕО.

Фінансові плани — це документи, що відображають обсяги надходжень і спрямування коштів у плановану році з метою забезпечення потреб ді-

66 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n10

67 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17

68 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/16304

69 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF

70 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

71 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

яльності та розвитку державного підприємства, виконання його зобов'язань, включаючи зобов'язання щодо сплати податків та обов'язкових платежів[72].

Зазначені фінансові документи не підлягають СЕО, оскільки є похідними від ДДП, що вже пройшли СЕО, та стосуються лише формування та / або реалізації фінансових ресурсів із бюджетів для реалізації цих ДДП.

3) програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст, сіл, селищ на короткостроковий період.

Цей пункт (п. 3 ч. 2 ст. 2 Закону про СЕО) втрачає чинність з 1 січня 2020 року(відповідно до прикінцевих та перехідних положень Закону України Про СЕО).

До цього строку замовники програм економічного і соціального розвитку АР Крим, областей, районів, міст, сіл та селищ на короткостроковий період можуть здійснювати стратегічну екологічну оцінку таких програм на добровільній основі.

А вже з 1 січня 2020 року програми економічного і соціального розвитку АР Крим, областей, районів, міст, сіл та селищ на короткостроковий період проходять СЕО в обов'язковому порядку.

3. Здійснення стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування виключає необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи такого документа.

Проходження документом державного планування СЕО виключає необхідність проходження ним державної санітарно-епідемічної експертизи, оскільки під час СЕО проводиться оцінка щодо виконання та дотримання усіх вимог санітарно-епідеміологічного законодавства.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»[73] державна санітарно-епідеміологічна експертиза — це вид професійної діяльності органів державної санітарно-епідеміологічної служби, що полягає у комплексному вивченні об'єктів експертизи з метою виявлення можливих небезпечних факторів у цих об'єктах, встановленні відповідності об'єктів експертизи вимогам санітарного законодавства, а у разі відсутності відповідних санітарних норм — в обґрунтуванні медичних вимог щодо безпеки об'єкта для здоров'я та життя людини.

---

72 URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/32114

73 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12

Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи — документ установленої форми, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини, затверджується відповідним головним державним санітарним лікарем і є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи;

Об'єкт державної санітарно-епідеміологічної експертизи — будь-яка діяльність, технологія, продукція та сировина, проекти нормативних документів, реалізація (функціонування, використання) яких може шкідливо вплинути на здоров'я людини, а також діючі об'єкти та чинні нормативні документи у випадках, коли їх шкідливий вплив встановлено в процесі функціонування (використання), а також у разі закінчення встановленого терміну дії висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Мета, завдання та принципи державної санітарно-епідеміологічної експертизи визначаються Тимчасовим порядком проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи[74].

Державній санітарно-епідеміологічній експертизі підлягають ДДП, які належать до проектів міждержавних, державних цільових, регіональних, місцевих і галузевих програм соціально-економічного розвитку;інвестиційних проектів і програм у випадках і порядку, встановлених законодавством; схем, передпроектної документації, що стосується районного планування і забудови населених пунктів, курортів тощо, у тому числі і «детальні плани території». Така експертиза проектів будівництва проводиться відповідно до статті 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

Відповідно до Закону України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я»[75] державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення і окремих осіб, у межах своєї компетенції надавати допомогу хворим, особам з інвалідністю та потерпілим від нещасних випадків, сприяти працівникам органів і закладів охорони здоров'я в їх діяльності, а також виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

Поняття здоров'я населення можемо вивести із Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»[76], який визначає санітарне та епідемічне благополуччя населення як стан здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини, за якого показники

[74] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0004-01/conv

[75] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12

[76] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12

захворюваності перебувають на сталому рівні для певної території, умови проживання сприятливі для населення, а параметри факторів середовища життєдіяльності знаходяться в межах, визначених санітарними нормами.

Фактори середовища життєдіяльності, які визначають середовище життєдіяльності людини — це будь-які біологічні (вірусні, пріонні, бактеріальні, паразитарні, генетично модифіковані організми, продукти біотехнології тощо), хімічні (органічні і неорганічні, природні та синтетичні), фізичні (шум, вібрація, ультразвук, інфразвук, теплове, іонізуюче, неіонізуюче та інші види випромінювання), соціальні (харчування, водопостачання, умови побуту, праці, відпочинку, навчання, виховання тощо) та інші фактори, що впливають або можуть впливати на здоров'я людини чи на здоров'я майбутніх поколінь.

СТАТТЯ 3. МЕТА ТА ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку через забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

2. Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проєкті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Якість стратегічної екологічної оцінки залежить від правильного розуміння її мети. Пропонуємо розібрати мету СЕО на складові.

Сталий розвиток. Це визначення ми знайдемо у Декларації з охорони навколишнього середовища, принцип 3[77]. Сталий розвиток — це такі умови реалізації права на розвиток, які дозволяють гарантувати справедливе забезпечення потреб нинішнього і майбутніх поколінь у сфері розвитку та довкілля. Сталий розвиток має три виміри — економічний, соціальний та екологічний.

---

[77] Принцип 3. Право на развитие должно быть реализовано, чтобы обеспечить справедливое удовлетворение потребностей нынешнего и будущих поколений в областях развития и окружающей среды. *Рио-де-Жанейрская декларация по окружающей среде и развитию* (Рио-де-Жанейро, 3–14 июня 1992 года). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455

Основою сталого розвитку є економічні та екологічні інтереси суспільства. Порушення рівноваги між ними впливає на погіршення якості життя, візуалізація — на схемі 4[78].

Схема 4

Закон України «Про засади державної регіональної політики»[79] у ст. 3 визначає принципи реалізації державної політики, серед яких згадується і принцип сталого розвитку, що визначається як розвиток суспільства для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Концепція сталого розвитку ґрунтується на трьох основних принципах: 1) забезпечення збалансованості економіки та екології, тобто досягнення такого ступеня розвитку, коли людство у виробничій або іншій економічній діяльності уникає руйнування середовища існування; 2) забезпечення збалансованості економічної та соціальної сфер (з акцентуванням уваги на людському вимірі), що означає максимальне використання в інтересах населення ресурсів, які дає економічний розвиток; 3) виконання завдань, пов'язаних з розвитком, в інтересах не тільки сучасних, а й усіх майбутніх поколінь, що мають рівні права на ресурси[80].

Таким чином, плануючи розробку ДДП, необхідно враховувати інтереси тих поколінь, які ще не народились, і в цій парадигмі важливо розуміти, що

[78] URL: https://www.ecolabel.org.ua/stalij-rozvitok

[79] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19/ed20150205/sp:max15#n30

[80] Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2-х ч. — Київ: НАДУ, 2009. — Ч. 1. — 456 с.

певні економічні обмеження можуть бути виправданими. Ці виправдані обмеження у екологічному законодавстві відтворені у нормах, що відповідають за охорону природних ресурсів. Нижче наведемо приклади таких норм.

Охорона довкілля — це невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України[81]. Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідація негативного впливу господарської та іншої діяльність щодо збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Охорона атмосферного повітря — це система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів[82], визначається у Законі України «Про охорону атмосферного повітря».

Закон України «Про охорону земель» визначає, що **охорона земель** — це система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення[83].

У розділі 4 «Охорона вод» Водного кодексу України[84], міститься ряд норм, які регулюють дотримання режиму водного об'єкта, попереджають його забруднення, засмічення, вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, зменшення коливань стоку, обмежують господарську діяльність в прибережних захисних смугах, у смугах відведення, визначають розміри берегових смуг водних шляхів, межі зон санітарної охорони, визначаються водоохоронні зони і прибережні захисні смуги.

Крім того, Водний кодекс України дає визначення поняття «**охорона вод** (водних об'єктів)», а також визначає, що усі води (водні об'єкти) підлягають охороні від забруднення, засмічення, вичерпання та інших дій,

---

81 Преамбула закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12

82 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12

83 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15/print

84 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80

які можуть погіршити умови водопостачання, завдати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості земель та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод.

Лісовий кодекс України[85] теж містить положення про **охорону такого елементу довкілля, як ліси**, та визначає, що організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників і хвороб.

Охорона рослинного світу передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб, а також невиснажливе використання (відповідно до Закону України «Про рослинний світ»[86]).

Охорона тваринного світу включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання об'єктів тваринного світу, а також передбачає комплексний підхід до вивчення стану, розроблення і здійснення заходів щодо охорони та поліпшення екологічних систем, в яких перебуває і складовою частиною яких є тваринний світ (відповідно до Закону України «Про тваринний світ»[87]).

Закон України «Про Червону книгу України»[88] (що стосується охорони та відтворення об'єктів Червоної книги України) визначає **охорону за ЧК** як комплекс організаційних, правових, економічних, наукових, інших заходів, спрямованих на забезпечення збереження, охорони та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу.

Таким чином, вимоги щодо охорони довкілля та його складових, що урегульовані у профільних законодавчих актах України, підлягають дотриманню під час СЕО ДДП.

Безпека життєдіяльності населення визначається через ряд норм екологічного законодавства та законодавства у сфері охорони здоров'я (див. Закон України «Про національну безпеку»[89]). Важливо наголосити,

---

85 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12

86 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14

87 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14

88 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14

89 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n3555

що порушенням нормальних умов життєдіяльності населення вважається спричинення катастрофи, аварії, пожежі, стихійного лиха, епідемії, епізоотії, епіфітотії, застосування засобів ураження або допущення іншої небезпечної події, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на певній території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності[90]. Таким чином за допомогою СЕО ДДП слід попередити настання таких ситуацій.

Охорона здоров'я — це система заходів, що здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, фізичними особами-підприємцями, які зареєстровані в установленому Законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичними та фармацевтичними працівниками, громадськими об'єднаннями і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя, відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»[91].

Інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування передбачає врахування та узгодження усіх передбачених міжнародним та національним законодавством екологічних та санітарних вимог у певній сфері у тексті цих ДДП. Наприклад, під час розроблення детального плану території слід врахувати наявність територій Смарагдової мережі[92].

---

[90] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17

[91] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12

[92] Смарагдова мережа або ж Emerald Network (надалі СМ) є новітньою системою природоохоронних територій та їх менеджменту, які мають особливу цінність для збереження природних видів флори, фауни та типів оселищ (ASCI). Її створення та впровадження є одним із провідних напрямів роботи природоохоронних органів у східноєвропейських країнах, таких як Болгарія чи Словаччина. Внаслідок рішень, прийнятих Постійним комітетом Бернської конвенції (1979), її вважають нормативно-правовим базисом для охорони видів та оселищ, включених до резолюцій № 4 та № 6 Конвенції. Саме охорона цих видів і оселищ є основним завданням Конвенції. Сенс проєктування об'єктів СМ полягає у наданні оцінки стану збереження оселищ та популяцій видів флори та фауни в масштабах всієї Європи. Передбачається, що мережа має охопити щонайменше 60% популяцій видів та площі оселищ згаданих резолюцій Конвенції. В перспективі, Смарагдова мережа буде інтегрована в систему територій Natura 2000, яка є аналогічною за процедурами та завданнями, але діє тільки в країнах Європейського Союзу. URL: http://emerald.net.ua

А під час розроблення регіональної стратегії поводження з відходами — вимоги Паризької угоди[93].

2. *Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проєкті документа, міжнародного екологічного співробітництва.*

Розглянемо всі принципи детальніше. У таблиці 11 наведені принципи СЕО розроблені Козаченко Т. та опубліковані у статті «Теоретико-концептуальні засади стратегічної екологічної оцінки»[94].

Таблиця 11

Принципи стратегічної екологічної оцінки

Принцип	Характеристика принципу
1	2
Пріоритетності	Визначає пріоритетність вирішення екологічних проблем; процес СЕО повинен проводитися стосовно природоохоронних цілей і завдань.
Превентивності	Означає, що екологічна оцінка проводиться до прийняття основних рішень з реалізації намічуваної діяльності і її результати використовуються при підготовці і прийнятті рішень.
Відповідальності	Передбачає відповідальність за екологічні наслідки, що виникають у результаті прийняття управлінських рішень будь-якого рівня.
Прозорості	Означає відкритість у демонстрації екологічної політики з боку державних органів управління, а вимоги і порядок процесу СЕО повинні бути чіткими

[93] ст. 2 a) стримання зростання глобальної середньої температури значно нижче 2° С понад доіндустріальні рівні і докладання зусиль з метою обмеження зростання температури до 1,5° С понад доіндустріальні рівні, визнаючи, що це суттєво знизить ризики та наслідки зміни клімату; b) підвищення здатності адаптуватися до несприятливих наслідків зміни клімату, а також сприяння опірності до зміни клімату та низьковуглецевому розвитку таким чином, щоб не ставити під загрозу виробництво продовольства; c) забезпечення узгодженості фінансових потоків із напрямом низьковуглецевого та опірного до зміни клімату розвитку URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61

[94] Журнал. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018. №3(38). С. 10.

Продовження таблиці 11

1	2
Прозорості *(продовження)*	і зрозумілими, зокрема щодо умов про належний рівень суспільної причетності.
Самостійності	Визначається особливостями застосування СЕО, адже орган, що розробляє та впроваджує СЕО, є до значної міри не тільки незалежним від зовнішнього кон'юнктурного впливу, а й самостійним щодо вибору способу реалізації процедур та їх внутрішнього науково-аналітичного змісту.
Комплексності	Передбачає розгляд різних впливів і наслідків, пов'язаних зі здійсненням програми, в їх взаємозв'язку, ґрунтується на уявленні про те, що розподіл навколишнього середовища на компоненти (повітря, вода, ґрунти) є спрощенням реальної ситуації.
Прогнозування	Означає передбачення змін екологічної ситуації в довгостроковій перспективі.
Участі зацікавлених сторін	Означає відкритість процесу для всіх зацікавлених сторін, що забезпечує врахування інтересів і можливостей різних груп та можливість врахування багатогранних екологічних факторів.
Демократичності	СЕО не зводиться тільки до науково-технічного дослідження, але є також інструментом прийняття рішень.
Цілісності	Передбачає, що СЕО є цілісною, системною, завершеною та внутрішньо структурованою процедурою.
Об'єктивності	Процедури СЕО спираються саме на об'єктивні дані, численні та різнохарактерні експертні дослідження, що виключають свідому чи випадкову необ'єктивність чи упередженість.
Сталого розвитку	Процес СЕО повинен виявити, які варіанти сприяють сталому розвитку, що забезпечує збереження і відновлення навколишнього середовища .
Науковості	Це органічна складова одержання об'єктивних оцінок щодо СЕО.

Законність (у тому числі щодо СЕО) — це такий режим державного й суспільного життя, за якого забезпечується повне й неухильне додержан-

ня та виконання законів, підзаконних актів усіма без винятку органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами та громадянами[95]. У всіх наукових дослідженнях основні положення законності, що стосуються також і СЕО, певною мірою представлені як: а) обов'язковість вимог законності для всіх громадян, посадових осіб, державних органів і громадських організацій; б) неприпустимість протиставлення законності й доцільності, в) забезпечення верховенства закону в системі правових актів, г) єдність законності й справедливості, ґ) невідворотність відповідальності за правопорушення та будь-які порушення режиму законності[96].

Гласність СЕО — передбачає максимальну відкритість процедури, доступ до всієї інформації, необхідної для розроблення ДДП та проведення СЕО.

Участь громадськості в СЕО — передбачає залучення у процес стратегічної екологічної оцінки усіх, на кого може впливати реалізація ДДП.

Принцип наукової обґрунтованості СЕО розкривається у Законі України «Про наукову і науково-технічну експертизу»[97]. Зокрема, об'єктами наукової та науково-технічної експертизи можуть бути такі ДДП як: проєкти, програми, пропозиції різного рівня, щодо яких необхідно провести науково-обґрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання тощо.

Принцип наукової обґрунтованості планування державної діяльності вимагає всебічного обґрунтування планових рішень відповідними техніко-економічними розрахунками, необхідними прогнозними, програмними документами, документами планування, доктринами тощо. Цей принцип забезпечує розроблення документів планування на науковій основі, постійне удосконалення методології та використання світового досвіду в галузях що підпадають під СЕО[98].

Принцип збалансованості інтересів людини з інтересами суспільства сформульовано, зокрема, у практиці Європейського суду з прав людини. Наприклад:

– у справі «Сьорінг проти Сполученого Королівства» («Soering v United Kingdom», рішення від 7 липня 1989 року) зазначено, що: Конвенція про

---

95 Колодій А. М., Лисенко С. Л., Пастухов В. П. Теорія держави і права. Київ: Юрінформ, 1995, 190 с.

96 URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_3_2017/53.pdf

97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80

98 О. О. Пшик-Ковальська, Н. Я. Петришин. Базові положення щодо здійснення планування зовнішньоекономічної діяльності. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*: [зб. наук. пр.] / відп. ред. О. Є. Кузьмін. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2010. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7842/1/30.pdf

захист прав людини та основоположних свобод 1950 року «спрямована на пошук справедливого співвідношення між потребами, пов'язаними з інтересами суспільства загалом, і вимогами захисту основних прав людини»;

– у справі «Ріс проти Сполученого Королівства» («Rees v United Kingdom», рішення від 17 жовтня 1986 року) визначено, що: з'ясовуючи, чи існує позитивне зобов'язання держави стосовно людини «належить врахувати справедливий баланс, який має бути встановлений між інтересами всього суспільства й інтересами окремої людини»[99].

Головне в принципі збалансованості інтересів під час підготовки ДДП — це, з одного боку, врахування інтересів суб'єктів такої діяльності, а з іншого, — забезпечення необхідного впливу на них та здійснення координуючого екологічного регулювання в необхідному напрямку для суспільства.

Принцип комплексності означає, що потрібне обмежене поєднання адміністративних і ринкових методів управління, які своїм поєднанням вирішують комплекс правових і економічних завдань, соціально-економічні проблеми населення, завдання розвитку природно-історичних та рекреаційних територій в урбанізованому середовищі, збільшенні цінностей земельно-майнового комплексу[100].

Принцип комплектності в управлінні охороною довкілля передбачає врахування усіх учасників природоохоронної діяльності, а також включення питання визначення джерел і масштабів забруднення довкілля від процесу виробництва, оцінки економічної шкоди, яка завдається чи може бути завдана економіці країни через забруднення довкілля, проведення

---

[99] З окремої думки судді Конституційного Суду України Кампа В. М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08

[100] Стратегия управления государственной и муниципальной собственностью: теория и практика / Моттаева А. Б., Лукинов В. А., Моттаева А. Б. Москва: МИСИ-МГСУ, 2017. 361 с. URL: https://books.google.com.ua/books?id=foI3DgAAQBAJ&pg=PA139&lpg=PA139&dq=принцип+комплектності&source=bl&ots=XeVspSRa14&sig=ACfU3U1-IPirVN0eGIKhn8UrtLId5epHfA&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwimrr70LrkAhVstIsKHRcuAc0Q6AEwB3oECAcQAQ#v=onepage&q=принцип%20комплектності&f=false

природоохоронних заходів, розроблення ефективних шляхів зменшення негативного впливу на довкілля, визначення шляхів покращення природоохоронної діяльності, а також нормування та планування[101].

Принцип довгострокового прогнозування. Передбачає визначення не перспективу можливих масштабів забруднення, сил і засобів, які залучатимуться для ліквідації наслідків аварії, опрацювання планів роботи та інших довгострокових (довідкових) матеріалів.

Термін «прогноз» (від грец. *prognosis*) традиційно означає передбачення розвитку чогось, що базується на певних даних. Відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»[102], поняття «державне прогнозування економічного і соціального розвитку» визначено як науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку.

Прогноз[103] економічного і соціального розвитку є засобом обґрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття конкретних рішень держав-

---

[101] Булатов А. И., Макаренко П. П., Шеметов В. Ю. Охрана окружающей среды в нефтегазовой промышленности. Москва: Недра, 1987. URL: https://ru-ecology.info/annot/00000000001260900300000000000000/

[102] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14

[103] **Прогнозування** — це оцінка, передбачення, передбачення майбутнього розвитку обраного об'єкта управління. Воно повинно передувати плануванню. Головна мета прогнозування — це формування наукових передумов для прийняття управлінських рішень. Ці передумови включають:

– аналіз тенденцій і закономірностей зміни об'єкта управління;
– альтернативне передбачення його майбутнього розвитку;
– оцінку наслідків активного впливу на передбачувані процеси в об'єкті управління.

В умовах прискореного розвитку науково-технічного прогресу й наростання тенденцій глобалізації різко зростає невизначеність у майбутньому поведінки об'єктів управління, збільшується ціна помилок управлінських рішень. Тому роль прогнозування в XXI ст. принципово зростає. Головними **завданнями прогнозування** є такі: науковий аналіз соціально-економічних процесів і явищ, оцінка сформованої ситуації і виявлення вузлових проблем розвитку; оцінка дії цих тенденцій у майбутньому, передбачення нових економічних ситуацій, нових проблем, що вимагають свого дозволу; виявлення можливих альтернатив розвитку в перспективі. Будь-який прогноз має на меті врахувати зміни в суспільстві, а вони протікають з різною швидкістю і мають різну тривалість. Ринкова кон'юнктура — ціни, курс акцій, валютні курси і т. п. — може істотно змінитися упродовж дня, тижня або місяця. Так само змінюються характеристики елементів довкілля, зокрема, зміни у стані повітря, води, ґрунтах тощо. Передбачати ці зміни, щоб швидко реагувати на них, — предмет поточного, короткострокового та довгострокового прогнозування як найважливішої складової частини управління охороною довкілля.

ними органами, органами місцевого самоврядування щодо регулювання соціально-економічних процесів.

У довгостроковому прогнозі основна увага приділяється глибинним змінам в об'єкті управління — демографічним процесам, великим соціальним завданням, масштабним науково-технічним проблемам, питанням охорони довкілля та глобалізації. Глибинні зміни в структурі економіки і суспільства, країни та світу складаються і виявляються упродовж тривалого періоду і вимагають довгострокового прогнозування можливих альтернативних тенденцій протягом 15–50 років, а іноді і більше, що служить базою для визначення перспективної стратегії.

Довгострокове прогнозування, на відміну від середньострокового і особливо короткострокового, менше пов'язано з інерцією соціально-економічного розвитку, сформованими тенденціями, вільніше у виборі варіантів майбутньої динаміки. За 15–20 років відбувається зміна двох поколінь техніки і одного покоління працівників. Довгострокове прогнозування дає можливість більш обґрунтовано визначити альтернативні сценарії структурних зрушень в економіці і суспільстві, зміни ряду якісних характеристик. Водночас довгостроковий прогноз менш деталізований, спирається на порівняно невелике коло узагальнюючих показників. Він служить основою для визначення концепції соціально-економічного розвитку на довгостроковий період, вибору довгострокової стратегії.

Відповідно до **принципу запобігання екологічній шкоді** Україна зобов'язана ідентифікувати й оцінювати речовини, технології, виробництва та категорії активності, що впливають або можуть впливати істотно на навколишнє природне середовище і здоров'я людини. Держава повинна систематично досліджувати, регулювати і керувати ними з метою запобігання нанесенню шкоди навколишньому природному середовищу[104].

Запобігання екологічній шкоді проголошено одним із основних принципів у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. ст. 1, 10, 53). На реалізацію цього принципу спрямовані державні комплексні програми охорони навколишнього природного середовища, екологічні вимоги законодавства до проєктів будівництва, планування та прогнозування, здійснення екологічної експертизи тощо.

Основу принципу запобігання екологічній шкоді, на думку деяких науковців[105], становить вимога докласти максимум можливих зусиль з метою запобігти або знизити шкоду довкіллю. Витрати на оплату адміністративних заходів, спрямованих на усунення наслідків нанесеної шкоди, покладаються на забруднювача. Основні положення Директиви ЄС про

[104] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19

[105] URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Koshelenko/d_Koshelenko.pdf

екологічну відповідальність, відповідно до яких визначено засади правового регулювання питань щодо притягнення до юридичної відповідальності за шкоду довкіллю, сформульовані на основі принципу «забруднювач платить». Головною метою такого правового регулювання є попередження й усунення шкоди довкіллю.

Принцип достовірності та повноти інформації під час СЕО — це вкрай важливий принцип для прийняття управлінських рішень та здійснення стратегічної екологічної оцінки. Ніхто не поставить під сумнів те, що достовірність та повнота інформації впливає на якість ДДП та на саму процедуру СЕО. Тут слід відмітити, що саме відкритість процедури СЕО та максимальне залучення широкого кола осіб дозволяє забезпечити дотримання цього принципу.

Для реалізації зазначеного принципу важливим є посилання на авторитетне джерело інформації. До будь-якої інформації слід ставитися зі зваженим скептицизмом і докладати всіх можливих зусиль до її ретельної перевірки, зокрема, завжди слід прагнути отримати відомості з першоджерела і лише якщо це є неможливим, — з того джерела, яке стоїть найближче до оригіналу. Цей принцип гарантує доступ до інформації громадянам та іншим зацікавленим сторонам, а також і органам влади.

Право на отримання екологічної інформації (право одержання повної, достовірної інформації про стан довкілля) закріплено в ст. 50 Конституції України, ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а також відображено в багатьох інших актах екологічного законодавства (наприклад, у ст. 4 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», ст. 10 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», ст. 14 Закону України «Про відходи», ст. 5 Закону України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» та ін.).

Особливу роль у створенні механізмів реалізації цього права відіграли Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. З метою виконання даної Конвенції були внесені зміни до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», відповідно до яких, насамперед, у ст. 25 було введено визначення поняття «інформація про стан навколишнього природного середовища (екологічна інформація)» як будь-яка інформація в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про:

- стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів — землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення;

- біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища;
- джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей;
- загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей;
- екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища;
- витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

Основними джерелами такої інформації є дані моніторингу довкілля, кадастрів природних ресурсів, реєстри, автоматизовані бази даних, архіви, а також довідки, що видаються уповноваженими на те органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, окремими посадовими особами.

Детальний порядок доступу до екологічної інформації визначений у Законах України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», а також у Положенні про порядок надання екологічної інформації, затвердженому на виконання положень Орхуської конвенції наказом Мінприроди України від 18.12.2003 року.

Слід згадати також Типову інструкцію про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію[106], в якій визначені єдині вимоги до ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, зібрану під час провадження оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, діяльності у сфері оборони держави, та іншу службову інформацію, в органах державної влади, інших державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим.

[106] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF

Достовірність даних визначається можливістю вивчити першоджерела. Тут важливу роль відіграє Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи»[107].

Важливу роль у процедурі СЕО відіграє інформація, що стосується природно-ресурсної складової. Усі природо-ресурсні кодекси та природоохоронні закони містять положення та вимоги до створення, збору, збереження, поширення тощо інформації про той чи інший природний ресурс та порядок обліку такої інформації[108]. Така інформація міститься переважно у відповідних кадастрах природних ресурсів[109], які наведені у таблиці 12 поданій нижче.

Таблиця 12

Перелік державних кадастрів природних ресурсів

Назва нормативно-правового акту	Назва джерела, в якому міститься інформація про природний ресурс	Інформація, що підлягає збору та має значення під час СЕО
1	2	3
Земельний Кодекс України[110]	Державний земельний кадастр	Відомості про обмеження у використанні земель зазначаються у схемах землеустрою і техніко-економічних обґрунтуваннях використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проектах землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів, проектах землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, проектах землеустрою щодо відведення земельних ділянок, технічній документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

[107] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12

[108] URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/33.pdf

[109] Такі кадастри ведуться s на національному, і регіональному рівнях. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1781-2001-п

[110] Земельни кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14

Продовження таблиці 12

1	2	3
Водний кодекс України[111]	Державний водний кадастр	Систематизований звід відомостей про: • поверхневі, підземні, внутрішні морські води та територіальне море (далі — водні об'єкти); • обсяги, режим, якість і використання вод (водних об'єктів); • водокористувачів (крім вторинних). До державного водного кадастру включаються також відомості про водогосподарські об'єкти, що забезпечують використання води, очищення та скид зворотних вод, а саме: • споруди для акумуляції та регулювання поверхневих і підземних вод; • споруди для забору та транспортування води; • споруди для скиду зворотних вод; • споруди, на яких здійснюється очистка зворотних вод (з оцінкою їх ефективності).
Водний кодекс України[112]	Державний облік вод[113]	Державний облік вод містить дані про водокористувчів. Також містить систематизовані дані про забір та використання вод, скидання зворотних вод та забруднюючих речовин, наявність систем оборотного водопостачання та їх потужність, про діючі системи очищення стічних вод та їх ефективність.
Лісовий кодекс України[114]	Державний лісовий кадастр[115]	Системні відомості про розподіл лісового фонду між власниками лісів і постійними лісокористувачами, поділ усіх лісів за категоріями залежно від виконуваних ними основних функцій, грошову оцінку та інші дані, що характеризують кількісний і якісний стан лісів. Інформація подається у формі: 1) матеріалів лісовпорядкування; 2) рішень про передачу у власність, надання в постійне користування земельних лісових ділянок, їх вилучення (викуп), зміну поділу лісів на категорії залежно від основних виконуваних ними функцій;

[111] Водний кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80

[112] Водний кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80

[113] Порядок ведення державного обліку водокористування URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15#n13

[114] Лісовий кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12

[115] Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2007-%D0%BF

Продовження таблиці 12

1	2	3
Лісовий кодекс України[116] *(продовження)*		3) актів огляду місць заготівлі деревини, інших продуктів лісу та використання корисних властивостей лісів; 4) актів технічного приймання лісових культур; 5) актів переведення не вкритих лісовою рослинністю земель у вкриті лісовою рослинністю землі; 6) актів обстеження в разі зміни категорій земель у результаті господарської діяльності, стихійних явищ та інших факторів.
Лісовий кодекс України[117]	Державний облік лісів[118]	Облік лісів включає збір та узагальнення відомостей, які характеризують кожну лісову ділянку за площею, кількісними та якісними показниками. Основою ведення обліку лісів є матеріали лісовпорядкування[117]. Ведення обліку лісів забезпечується постійним підтриманням в актуалізованому стані характеристик кожної лісової ділянки, їх змін, спричинених господарською діяльністю, стихійним лихом або іншими причинами. Громадяни та юридичні особи мають право на отримання у встановленому законодавством порядку інформації про облік лісів.
Кодекс України про надра[119]	Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин[120]	Дані про: • результати геологорозвідувальних та гірничодобувних робіт, • відпрацьовані родовища загальнопоширених корисних копалин; • прояви загальнопоширених корисних копалин; • нафтогазопрояви; • нафтогазоперспективні площі, структури; • параметричні, пошукові, розвідувальні та експлуатаційні нафтові і газові свердловини;

116 Лісовий кодекс України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12

117 Порядок ведення державного лісового кадастру та обліку лісів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2007-%D0%BF

118 Глава 8 Лісового кодексу України. У матеріалах лісовпорядкування дається якісна і кількісна характеристика кожної лісової ділянки, комплексна оцінка ведення лісового господарства, що є основою для розроблення на засадах сталого розвитку проекту організації та розвитку лісового господарства відповідного об'єкта лісовпорядкування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12

119 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80

120 Порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75-95-%D0%BF#n14

Продовження таблиці 12

1	2	3
Кодекс України про надра *(продовження)*		• шліхові ореоли, точки і зони мінералізації, окремі мінералогічні знахідки з високим вмістом цінних компонентів; • геохімічні, геофізичні аномалії.
Закон України «Про тваринний світ» [121]	Державний кадастр об'єктів тваринного світу[122]	Систематизована сукупність відомостей про географічне поширення видів (груп видів) тварин, їх чисельність і стан, характеристики середовища їх перебування і сучасного господарського використання, а також інших даних, необхідних для забезпечення охорони і раціонального використання тваринного світу. Державний кадастр тваринного світу ведеться за окремими видами (групами видів) тварин із застосуванням єдиних, установлених для кожної конкретної групи методології та уніфікованих форм звітної кадастрової документації
Закон України «Про рослинний світ»[123]	Державний облік рослинного світу і Державний кадастр рослинного світу[124]	Система відомостей і документів про наявність об'єктів рослинного світу, їх кількісні та якісні характеристики і економічну оцінку у межах земельних ділянок, що перебувають у власності або користуванні (у тому числі в оренді), поділ природних рослинних угруповань на категорії, інші дані про природні рослинні ресурси, необхідні для забезпечення їх невиснажливого використання, відтворення та ефективної охорони.
Закон України «Про охорону атмосферного повітря»[125]	Державний облік у галузі атмосферного повітря [126]	Включає відомості про: а) взяття на облік об'єктів, які справляють шкідливий вплив; б) ведення на об'єктах первинного обліку стаціонарних джерел, які справляють шкідливий вплив; в) складення державної статистичної звітності в галузі охорони атмосферного повітря за стаціонарними та пересувними джерелами, які справляють шкідливий вплив;

[121] Про тваринний світ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14

[122] Порядок ведення державного кадастру тваринного світу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-94-%D0%BF

[123] Про рослинний світ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14

[124] Порядок ведення державного обліку і кадастру рослинного світу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195-2006-%D0%BF

[125] Закон України «Про охорону атмосферного повітря» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/32-2015-%D0%BF

[126] Порядок ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2001-%D0%BF

Продовження таблиці 12

1	2	3
Закон України «Про охорону атмосферного повітря» *(продовження)*		г) проведення інвентаризації викидів та обсягів забруднюючих речовин на зазначених об'єктах.
Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»[127]	Державний реєстр оцінки впливу на довкілля (ОВД)[128]	Екологічні умови здійснення планованої діяльності відповідно до висновків з ОВД.

Цей принцип міститься в різноманітних міжнародних документах. Вважається, що Конвенція про заборону військового та ворожого використання засобів впливу на природне середовище[129] є зведенням основних принципів міжнародного співробітництва.

Під час розроблення документа державного планування (ДДП) повинні гарантуватися можливості щодо дотримання та виконання усіх міжнародних зобов'язань України.

Принцип міжнародного співробітництва зобов'язує держави співробітничати одна з одною незалежно від розбіжностей в їхніх політичних, економічних і соціальних системах.

Ідея міжнародного співробітництва держав, незалежно від розбіжностей у їхньому політичному, економічному і соціальному ладі, у різноманітних сферах міжнародних відносин із метою підтримки міжнародного миру і безпеки є основним положенням у системі норм, що закріплені в Статуті ООН. Як принцип вона була сформульована в Декларації про принципи міжнародного права 1970 року.

Після прийняття Статуту ООН принцип співробітництва був зафіксований у статутах багатьох міжнародних організацій, у міжнародних договорах, численних резолюціях і деклараціях.

З прийняттям Статуту ООН принцип співробітництва посів своє місце в ряді інших принципів, обов'язкових для дотримання відповідно до сучасного міжнародного права. Так, відповідно до Статуту ООН держави зобов'язані здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного

---

127 Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2059-19

128 Державний реєстр оцінки впливу на довкілля URL: http://eia.menr.gov.ua/search

129 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258

характеру, а також зобов'язані підтримувати міжнародний мир і безпеку, і з цією метою вживати ефективних колективних заходів.

Конкретні форми співробітництва і його обсяги залежать від самих держав, їхніх потреб і матеріальних ресурсів, внутрішнього законодавства і прийнятих ними міжнародних зобов'язань. Аналіз політико-правових документів, що відбивають наміри держав (Декларація про принципи міжнародного права 1970 року і Декларація принципів Заключного акта НБСЄ 1975 року), показує прагнення держав надати принципу співробітництва універсального характеру.

Обов'язок держав співробітничати одна з одною, звичайно, передбачає сумлінне дотримання державами норм міжнародного права і Статуту ООН. Якщо ж якась держава ігнорує свої зобов'язання, що випливають із загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, то тим самим ця держава підриває основу співробітництва.

Основними напрямами співробітництва є:

– підтримка миру і безпеки;
– загальна повага прав людини;
– здійснення міжнародних відносин в економічній, соціальній, культурній, технічній і торговій галузях відповідно до принципів суверенної рівності і невтручання;
– співробітництво з ООН і вживання заходів, передбачених її Статутом;
– сприяння економічному зростанню у всьому світі.

Перелік основних міжнародних документів та принципів, що у них закріплені наведено у таблиці 13.

Таблиця 13

Міжнародні природоохоронні акти та їх цілі з огляду на СЕО

Назва міжнародно-правового акту	Дата прийняття	Дата набуття чинності	Дата ратифікації / приєднання Україною	Принципи, цілі або завдання, які слід враховувати під час розробки ДДП та проведення їхньої оцінки
1	2	3	4	5
Договір про Антарктику	01.12.1959	23.06.1961	17.09.1992	Використання, охорона і збереження живих ресурсів у Антарктиці.
Конвенція про захист працівників від іонізуючої радіації	22.06.1960	17.06.1962	05.08.1967	Забезпечення ефективного захисту працівників з погляду їхнього здоров'я та безпеки праці від іонізуючої радіації.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин	02.12.1961	10.08.1968	02.06.1995	Надання та охорона прав селекціонера та охорони довкілля.
Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду	21.05.1963	12.11.1997	12.07.1996	Застосовується для ядерних установок, які використовуються у мирних цілях. Оператор ядерної установки відповідає у повній мірі, якщо не доведе вини іншої особи.
Міжнародна конвенція щодо втручання у відкритому морі у випадку аварій, які призводять до забруднення нафтою	29.11.1969	06.05.1975	17.12.1993	Запобігання, зменшення або усунення серйозної і реально загрози узбережжю, небезпека забруднення або загрози забруднення моря нафтою.
Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів	02.02.1971	21.12.1975	29.10.1996	Сприяти збереженню водно-болотних угідь, а також, наскільки це можливо, раціональному використанню водно-болотних угідь на своїх територіях.
Міжнародна конвенція про створення Міжнародного фонду для компенсації шкоди від забруднення нафтою	18.12.1971	16.10.1978	25.05.1980	Право на компенсацію через забруднення нафтою.
Конвенція про заборону розроблення, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї і про їх знищення	10.04.1972	26.03.1975	26.03.1975	Профілактика та захист довкілля під час використання мікробіологічних токсинів у ворожих цілях або у збройних конфліктах.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Стокгольмська декларація (щодо питань навколишнього середовища)	16.06.1972			26 принципів. Повний текст декраларації на сайті Верховної ради України.
Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини	16.11.1972	17.12.1975	04.10.1988	Забезпечення виявлення, охорони, збереження, популяризації й передачі майбутнім поколінням культурної і природної спадщини[130].
Конвенція про попередження забруднення моря викидами відходів й інших матеріалів	29.12.1972	30.08.1975		Сприяння ефективній боротьбі із джерелами забруднення морського середовища або чинити перешкоди іншим видам законного використання моря.
Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення	03.03.1973	01.07.1975	30.12.1999	Торгівля зразками видів, що знаходяться під загрозою зникнення здійснюється так, щоб не ставити надалі під загрозу їхнє виживання, й має бути дозволена лише у виняткових випадках.

[130] У цій Конвенції під «культурною спадщиною» розуміються: пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки; ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем, які є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки; визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології. У цій Конвенції під «природною спадщиною» розуміються: природні пам'ятки, створені фізичними й біологічними утвореннями або групами таких утворень, що мають видатну універсальну цінність з точки зору естетики чи науки; геологічні й фізіографічні утворення й суворо обмежені зони, що є ареалом видів тварин і рослин, які зазнають загрози й мають видатну універсальну цінність з точки зору науки чи збереження; природні визначні місця чи суворо обмежені природні зони, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, збереження чи природної краси

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Конвенція про заборону військового чи будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище	10.12.1976	05.10.1978	16.05.1978	Допускається використання засобів впливу на довкілля лише з мирною ціллю.
Конвенція про майбутнє багатостороннє співробітництво в галузі рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану	24.10.1978	01.01.1979	06.07.1999	Здійснення співробітництва оптимальному використанню, раціональному управлінню і збереженню живих ресурсів конвенційного району північно-західній частині Атлантичного океану.
Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин	23.06.1979	01.11.1983	19.03.1999	Вжиття заходів, щоб запобігти загрозі зникнення мігруючих видів.
Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі	19.09.1979	01.06.1982	29.10.1996	Здійснення заходів для підтримання популяцій дикої флори та фауни, що знаходяться під загрозою на місцевому рівні.
Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	13.11.1979	16.03.1983	05.06.1980	Посилення співпраці щодо моніторингу якості повітря, зменшення забруднення та недопущення поширення забруднень.
Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу	03.03.1980	08.02.1987	06.07.1993	Забезпечення належного захисту ядерного матеріалу, у тому числі під час транспортування
Конвенція про збереження живих морських ресурсів Антарктики	20.05.1980	07.02.1982	04.02.1994	Запобігання скороченню чисельності будь-якої висловлюваної популяції до рівнів, нижче таких, котрі забезпечують її стійке поповнення.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Всесвітня хартія природи	01.01.1982			Природа потребує захисту і в мирний, і в ввоєний час. Обмеження заохочуються якщо це в інтересах охорони довкілля.
Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права	10.12.1982	16.11.1994	03.06.1999	Охорона довкілля
Віденська конвенція про охорону озонового шару	22.03.1985	22.09.1989	20.05.1986	Оцінка впливу діяльності людини на озоновий шар і наслідки зміни стану озонового шару для здоров'я людини і навколишнього середовища тощо.
Протокол про скорочення викидів сірки або їх транскордонних потоків принаймні на 30 відсотків до Конвенції 1979 р. про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	08.07.1985	02.09.1987	12.08.1986	Провадження наукових програм щодо постійного скорочення викидів сірки
Конвенція про допомогу у випадку ядерної аварії чи радіаційної аварійної ситуації	26.09.1986	26.02.1987	26.01.1987	Співпраці і надання допомоги з метою мінімізації негативних наслідків для здоров'я та довкілля у разі настання аварійної ситуації.
Конвенція про оперативне сповіщення про ядерні аварії	26.09.1986	27.10.1986	30.12.1986	Невідкладного інформування про аварії.
Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар	16.09.1987	01.01.1989	20.09.1998	Дотримання якісних та кількісних показників.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства	10.03.1988	01.03.1992	17.12.1993	Невідворотність покарання за злочин, у тому числі створення загроз для довкілля.
Протокол про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки стаціонарних платформ, розташованих на континентальному шельфі	10.03.1988	07.01.2002	17.12.1993	Невідворотність покарання за злочин, у тому числі створення загроз для довкілля.
Протокол про обмеження викидів окислів азоту або їх транскордонних потоків до Конвенції 1979 р. про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	01.11.1988	14.02.1991	24.07.1989	Застосовують кращих наявних технологіях, застосування яких економічно може бути здійснене з урахуванням охорони довкілля.
Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням	22.03.1989	05.05.1992	01.07.1999	Екологічно обґрунтованого і ефективного використання таких відходів, і здійснювалося таким чином, щоб здоров'я людини і навколишнє середовище були убезпеченні від негативних наслідків, до яких може призвести таке перевезення тощо.
Конвенція про оцінку впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті	25.02.1991	10.09.1997	19.03.1999	Вжиття всіх належних і ефективних заходів по запобіганню значному шкідливому транскордонному впливу, а також по його зменшенню та контролю за ним.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Угода про збереження кажанів в Європі	04.12.1991	06.01.1994	14.05.1999	Збереження кажанів, враховуючи, економічні і соціальні аспекти, охорони.
Конвенція про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер	17.03.1992	06.10.1996	01.07.1999	«Принцип забруднювач платить», наукове обґрунтування причинно наслідкових зв'язку між забрудненнями та наслідками тощо.
Конвенція про захист Чорного моря від забруднення	21.04.1992	15.01.1994	04.02.1994	Запобігання забрудненню морського середовища Чорного моря з будь-яких джерел речовинами або матеріалами.
Рамкова конвенція ООН про зміну клімату	09.05.1992	21.03.1994	29.10.1996	Прогнозування, запобігання або зведення до мінімуму причин зміни клімату і пом'якшення його негативних наслідків.
Декларація Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку	03.06.1992			27 принципів. Повний текст декраларації на сайті Верховної ради України.
Конвенція про охорону біологічного різноманіття	05.06.1992	29.12.1993	29.11.1994	Попередження заподіяння шкоди довкіллю.
Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення	13.01.1993	29.04.1997	16.10.1998	Не накопичувати, не зберігати хімічну зброю, передавати прямо чи непрямо хімічну зброю.
Протокол до Конвенції 1979 р. про транскордонне забруднення повітря на великі відстані стосовно подальшого скорочення викидів сірки	14.06.1994	05.08.1998	17.12.1996	Скорочення щорічних викидів сірки на національному рівні та їх транскордонних потоків

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Конвенція про ядерну безпеку	20.09.1994	07.07.1998	17.12.1997	Досягнення високого рівня ядерної безпеки.
Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів	16.06.1995	01.11.1999	04.07.2002	Збереження видів; збереження середовищ існування; регулювання діяльності людини; дослідження та моніторинг; освіта та інформація; виконання.
Угода про виконання положень Конвенції ООН з морського права від 10 грудня 1982 р., які стосуються збереження транскордонних рибних запасів далеко мігруючих риб і управління ними	04.12.1995	11.12.2001	28.11.2002	Вжиття заходів щодо забезпечення довгострокової сталості транскордонних рибних запасів та запасів далеко мігруючих риб і сприяння меті їх оптимального використання.
Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами	05.09.1997	18.06.2001	20.04.2000	Досягти та підтримувати високий рівень безпеки поводження з відпрацьованим паливом та радіоактивними відходами технічним співробітництво.
Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату	11.12.1997	16.02.2005	04.02.2004	Вжиття всіх необхідних заходів у всіх галузях економіки з метою зменшення парникових газів.
Протокол про стійкі органічні забруднювачі до Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані	24.06.1998	23.10.2003		У протоколі наводяться вимоги до методів очистки та критерії вибору найкращої доступної технології щодо зменшення кількості стійких органічних забруднювачів.

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі	10.09.1998	24.02.2004	26.09.2002	Екологічно обґрунтоване використання небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі.
Протокол з проблем води і здоров'я до Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер	17.06.1999			Принципом обережності, принципом «платить забруднювач»
Протокол про відповідальність і компенсацію за шкоду, завдану в результаті транскордонного перевезення небезпечних відходів і їх видалення	10.12.1999			Компенсація за шкоду
Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття	29.01.2000	11.09.2003	12.09.2002	Оцінка ризиків повинна проводитися у науково обґрунтований та прозорий спосіб.
Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі	22.05.2001	17.05.2004		Ужиття запобіжних заходів щодо охорони здоров'я людини й навколишнього природного середовища від стійких органічних забруднювачів.
Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,	30.11.2015	16.09.2014	01.09.2017	Верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й

Продовження таблиці 13

1	2	3	4	5
Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони				тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності є головними принципами для посилення відносин між Сторонами.
Паризька угода	12.12.2015	14.07.2016	04.11.2016	Стримання зростання глобальної середньої температури, підвищення здатності адаптуватися до несприятливих наслідків зміни клімату, забезпечення узгодженості фінансових потоків із напрямом низьковуглецевого та опірного до зміни клімату розвитку.

СТАТТЯ 4. СУБ'ЄКТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Суб'єктами стратегічної екологічної оцінки є:

1) замовник;

2) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я;

3) органи виконавчої влади;

4) органи місцевого самоврядування;

5) громадськість;

6) держава походження;

7) зачеплена держава.

Суб'єктами стратегічної екологічної оцінки визнаються будь-які особи, групи осіб, організації, у тому числі держави, яким у процесі стратегічної екологічної оцінки відведена певна роль.

Щодо особливостей (обмежень) Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» в частині суб'єктів СЕО додатково дивитись коментар до ст. 1. Суб'єктів стратегічної екологічної оцінки можна поділити за функціональними ролями. Див. Таблицю 14.

Таблиця 14

Суб'єкти СЕО за функціональним призначенням

Суб'єкт СЕО (загальна назва)	Суб'єкт СЕО (конкретна назва)	Функція суб'єкта у процедурі СЕО
1	2	3
Замовник	сільська, селищна, міська рада, районна у місті рада, районна державна адміністрація, районна, обласна рада, обласна адміністрація, центральний орган виконавчої влади (міністерства та інші ЦОВВ), ВРУ	відповідальний за розроблення документів державного планування (ДДП) та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я	Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство енергетики та охорони довкілля;, Міністерство охорони здоров'я України; департаменти, управління чи відділи з екології та охорони природних ресурсів тощо, охорони здоров'я	виступає органом консультування, тобто контролює дотримання у документів державного планування (ДДП) природоохоронних норм та норм з охорони здоров'я

Продовження таблиці 14

1	2	3
Органи виконавчої влади	а) вищий рівень — Кабінет Міністрів України (у функціональній взаємодії з Президентом України); б) центральний рівень — міністерства, державні комітети, інші центральні органи зі спеціальним статусом; в) місцевий або територіальний рівень — обласні, районні, міські державні адміністрації; г) органи спеціальної галузевої та функціональної компетенції: безпосередньо підпорядковані центральним органам виконавчої влади, а також перебувають у так званому подвійному підпорядкуванні, оскільки одночасно підпорядковуються центральним та місцевим органам виконавчої влади	можуть бути замовниками, органами консультування, зацікавленою громадськістю
Органи місцевого самоврядування	сільські, селищні, міські ради, обласні та районні ради[131]	можуть бути замовниками, органами консультування, зацікавленою громадськістю
Громадськість	будь-яка фізична чи юридична особа	зацікавлена громадськість
Держава походження	будь-яка держава де розробляється ДДП	Замовник
Зачеплена держава	будь-яка держава, яка зазнає впливу	зацікавлена громадськість, консультування

[131] URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80

Розділ II

ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

СТАТТЯ 5. ПОВНОВАЖЕННЯ ЗАМОВНИКА ДОКУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1. Замовник документів державного планування:

1) *забезпечує здійснення стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування;*
2) *здійснює інформування та забезпечує вільний доступ до інформації у процесі стратегічної екологічної оцінки;*
3) *забезпечує своєчасні та ефективні можливості для участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці проекту документа державного планування;*
4) *враховує в документі державного планування звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій, проведених згідно із статтями 12 та 13 цього Закону, а також результати транскордонних консультацій, проведених відповідно до статті 14 цього Закону;*
5) *здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;*
6) *вживає заходів з усунення негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зумовлених виконанням документа державного планування;*
7) *забезпечує фінансування здійснення стратегічної екологічної оцінки.*

1. Замовник документів державного планування забезпечує здійснення стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування.

Тлумачний словник визначає термін «забезпечення» як створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування чогось[132].

На замовника покладається відповідальність за організацію процесу стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проєкту документа державного планування (ДДП), який починається з прийняття рішення про необхідність розроблення документа державного планування (ДДП) та завершується здійсненням моніторингу наслідків виконання розробленого та прийнятого документа.

За загальним правилом, особою, яка безпосередньо відповідатиме від імені органу (замовника) за належне проведення СЕО, є керівник цього органу, якщо положенням про орган чи іншим рішенням не зазначено іншого.

Оскільки стратегічна екологічна оцінка — це комплексна оцінка ДДП, то у разі здійснення СЕО самостійно — доцільно створювати робочі групи. Наприклад, Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку міста Запоріжжя до 2028 року розроблявся групою осіб, яка налічувала 48 учасників групи[133].

Часом трапляється так, що замовник і виконавець СЕО це різні органи влади. Наприклад, *замовником* проєкту «Внесення змін до Генерального плану міста Ужгорода» визначено Управління містобудування та архітектури Ужгородської міської ради[134], тоді як органом, який затверджуватиме рішення про внесення змін до Генерального плану міста Ужгород, буде Ужгородська міська рада.

Інший приклад, замовником Детального плану території «для розміщення сміттєсортувальної станції МСЛ1/5000 потужністю 2700 м куб. твердих побутових відходів на рік на земельній ділянці для житлової та громадської забудови (землі запасу) державної форми власності, орієнтовною площею 8 га, яка розташована на території Педосівської сільської ради Вінницької області (за межами населеного пункту с. Педоси Погребищенського району Вінницької області)» є Погребищенська районна державна адміністрація Вінницької області, яка і буде затверджувати

---

132 URL: http://sum.in.ua/s/zabezpechennja

133 URL: https://zp.gov.ua/upload/editor/dodatok_4___e.pdf

134 URL: https://rada-uzhgorod.gov.ua/media/1/%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%A1%D0%95%D0%9E_%D0%BF%D0%BE_%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83_1.pdf

звіт про СЕО[135], підготовку якого здійснював ТзОВ «Український будівельний ресурс»[136].

Під час забезпечення процедури СЕО замовник також повинен керуватися законодавчими актами, які містять вимоги до підготовки відповідних ДДП. Наприклад, Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» встановлює конкретні вимоги до розробки містобудівної документації, а Закон України «Про землеустрій» — вимоги щодо схем землеустрою. Саме ці нормативні акти визначають, хто є відповідальним замовником СЕО.

2. *Замовник документів державного планування здійснює інформування та забезпечує вільний доступ до інформації у процесі стратегічної екологічної оцінки.*

Ці повноваження замовника деталізуються та гарантуються безпосередньо у Законі, зокрема, за допомогою закріплення за замовником ряду обов'язків. Наприклад, у повідомленні про оприлюднення звіту про СЕО ДДП зазначається про орган, від якого можна отримати інформацію та про адресу, за якою можна ознайомитися з проєктом документа державного планування, звітом про стратегічну екологічну оцінку та екологічною інформацією, у тому числі пов'язаною зі здоров'ям населення, що стосується цього документа державного планування. Це означає, що протягом часу громадського обговорення замовник повинен забезпечити, щоб будь-яка особа могла мати доступ до документів, які обговорюють, а саме: у години роботи замовника ДДП. Таким чином, на замовника лягає тягар організації місця ознайомлення із матеріалами громадського обговорення СЕО ДДП та контроль за збереженням цих документів. Відсутність можливості вільного ознайомлення із документами громадського обговорення, зафіксована громадськістю, може в майбутньому бути підставою для скасування в суді рішення про затвердження цього ДДП.

3. *Замовник документів державного планування забезпечує своєчасні та ефективні можливості для участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці проєкту документа державного планування.*

Це повноваження замовника деталізується у ряді міжнародних та національних правових актів. Під час розробки ДДП, які підлягаю СЕО, зокрема, слід пам'ятати про наступне.

---

[135] URL: http://www.vin.gov.ua/dep-apr/stratehichna-ekolohichna-otsinka/536-zvity-pro-seo/21174-zvit-pro-seo-kumanivka-21

[136] URL: https://pogrda.gov.ua/images/doc/19/01/190815_mist_01.pdf

Стаття 13 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції[137] визначає необхідність участі суспільства у заходах щодо запобігання і протидії корупції, а для цього необхідно сприяти активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею. Цю участь слід зміцнювати за допомогою таких заходів, як:

a) посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень;

b) забезпечення для населення ефективного доступу до інформації;

c) проведення заходів щодо інформування населення, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції, а також реалізація програм державної освіти, у тому числі навчальних програм у школах й університетах;

d) повага, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію.

Декларацією про право та обов'язок окремих осіб, груп осіб та органів громадянського суспільства заохочувати та захищати загальновизнані права людини та основні свободи[138] (прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН 1999 року) визнається право «кожного громадянина» брати участь у процесах прийняття рішень. У Статті 8 цієї Декларації встановлено, що: «кожна особа має право, індивідуально та спільно з іншими, мати реальний доступ на недискримінаційній основі до участі у державному управлінні своєї країни, а також до ведення державних справ».

Подібні положення закріплені також в інших документах ООН. Наприклад, у ст. 9 Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (прийнятій у 13.12.2006 році та ратифікованій Україною 16.12.2009[139], набрання чинності для України 06.03.2010[140] році передбачено необхідність «...надати можливість особам з інвалідністю жити незалежно та брати повноцінну участь в усіх аспектах життя». При чому, «державні органи повинні вжити необхідних заходів для надання особам з інвалідністю доступу, нарівні з іншими, до фізичного середовища, транспорту, інформації та засобів зв'язку, в тому числі інформаційних та комунікаційних технологій та систем, та до інших засобів та послуг, які є відкритими або надаються

[137] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16

[138] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_349

[139] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17

[140] URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-275321-10

громадськості, як у містах, так і в сільській місцевості»[141]. Це означає, що замовник повинен дбати про створення умов для доступу до інформації і для таких верств населення, як глухі та сліпі, осіб з іншими формами інвалідності.

Одним із найважливіших міжнародних документів, що закріплює право громадськості на участь у прийнятті екологічних рішень, є Оргуська Конвенція. Цей міжнародний договір закріплює мінімальні вимоги, що забезпечують участь громадськості в прийнятті рішень з питань довкілля[142]. Ці вимоги деталізовані у цьому Законі.

4. Замовник документів державного планування враховує в документі державного планування звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій, проведених згідно із статтями 12 та 13 цього Закону, а також результати транскордонних консультацій, проведених відповідно до статті 14 цього Закону.

Це дуже важливе повноваження замовників, яке полягає у підготовці довідки у форматі таблиці (див. таблицю 15), в якій вписані всі отримані зауваження та пропозиції від громадськості та уповноважених органів із поясненням, яким чином вони були відображені у проєкті ДДП та у звіті про СЕО.

Відсутність такої таблиці серед документів СЕО, чи неврахування зауважень та пропозицій до ДДП чи до звіту про СЕО через їх ігнорування є підставою для скасування рішення про затвердження ДДП.

Формулювання у таблиці способу врахування пропозицій та зауважень не повинні обмежуватися лише фразою «повністю враховано», «частково враховано» або «обґрунтовано відхилено». Необхідно аргументувати позицію замовника щодо цього та зазначити, які саме дії були вжиті на підтвердження обраного варіанту рішення. Наприклад, якщо у таблиці зазначається, що пропозицію «повністю враховано», то цю фразу слід продовжити реченням такого змісту: «На виконання зауваження X щодо врахування вимог Карпатської конвенції у частині дотримання статті 6 про стале та інтегроване управління водними ресурсами та річковими басейнами у стратегії розвитку області Z додано розділ щодо планування землекористування, які ґрунтуються на інтегрованому підході щодо управління річковими басейнами. Розділ включає підрозділи щодо по-

[141] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

[142] URL: http://ecnl.org/wp-content/uploads/2016/08/Overview-of-participation-standards_Ukr.pdf

передження, управління і контролю над забрудненнями і повенями та зменшення фрагментації водних середовищ існування».

Таблиця 15

Довідка про громадське обговорення

№ з/п	Автор зауваження/ пропозиції (юридична, фізична особа)	Редакція частину проекту ДДП / Звіту про СЕО до якої висловлено зауваження (пропозицію)	Зауваження / пропозиція	Спосіб врахування (повністю враховано, частково враховано, обґрунтовано відхилено)	Обґрунтування[143]
До проекту ДДП					
До Звіту про СЕО					

У звіті про СЕО оцінки наслідків реалізації документа державного планування необхідно описано результати проведених досліджень щодо прогнозування достатнього постачання поверхневих та підземних вод гарної якості, а також прописані методики відповідно до яких визначено умови для належного знезараження та обробки стічних вод у майбутньому.

Якщо зазначено, що пропозицію «частково враховано», то слід аргументувати це рішення, наприклад, у такий спосіб: «розділ Звіту про СЕО ДДП щодо збереження природних водостоків, джерел, озер та ресурсів підземних вод, а також щодо збереження та охорони водно-болотних угідь і водно-болотних екосистем, охорони від негативних природних та антропогенних явищ, **доповнений** інформацією про повені та аварійне забруднення водних ресурсів».

Якщо ж пропозицію «обґрунтовано відхилено», то це рішення замовника доцільно прокоментувати та пояснити подібним чином: «У Звіті про СЕО у розділі "Транскордонна СЕО" описані системні заходи, дії щодо раннього попередження про транскордонні впливи на водний режим повеней і аварійного забруднення водних ресурсів. Також у ДДП передбачені механізми співпраці щодо запобігання та зменшення пошкоджень та надання допомоги у роботах з відновлення наслідків повеней чи аварій. Зокрема у розділі N».

[143] У разі відхилення пропозиції/ зауваження чи часткового врахування.

5. Замовник документів державного планування здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Див. коментар до ст. 17 цього Закону.

6. Замовник документів державного планування: вживає заходів з усунення негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зумовлених виконанням документа державного планування.

Дуже важливе повноваження, яке випливає в першу чергу із відповідальності замовника ДДП за наслідки прийнятого рішення, адже в першу чергу це впливає на джерела фінансування таких заходів.

Якщо затоплення населеного пункту сталося в результаті реалізації ДДП районного рівня, що пройшов СЕО з порушеннями, які призвели до цього, то ліквідація негативних наслідків повинна здійснюватися за кошти бюджету цього району. Таким чином держава стимулюватиме замовників СЕО підходити відповідально до вивчення всіх екологічних аспектів проекту ДДП. Такий порядок закріплений у Кодексі цивільного захисту України[144], відповідно до положень якого фінансування заходів у сфері цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел.

Неправильна оцінка під час СЕО проекту ДДП може мати певні наслідки (надзвичайних ситуацій), як то:

– небезпечна подія — тобто подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків;
– небезпечний чинник — складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та / або здоров'ю людини.

Порядок ведення обліку надзвичайних ситуацій визначає вимоги до ведення обліку надзвичайних ситуацій, крім пожеж[145].

---

144 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17

145 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2013-%D0%BF#n8

Обліку підлягають надзвичайні ситуації, що виникли на території України, у тому числі , коли постраждалими є громадяни, іноземці, особи без громадянства та коли заподіяна шкода майну інших держав.

Надзвичайна ситуація, яка поширилася на територію кількох адміністративно-територіальних одиниць, підлягає обліку як одна надзвичайна ситуація. При цьому облік такої надзвичайної ситуації у відповідних адміністративно-територіальних одиницях здійснюється окремо для кожної з них.

Пожежі обліковуються згідно з Порядком обліку пожеж та їх наслідків, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2030 .

Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями[146], визначає, що класифікація надзвичайних ситуацій за їх рівнями здійснюється для забезпечення організації взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями та ліквідацією їх наслідків.

В зв'язку з вищевказаним, відповідно до Бюджетного кодексу України[147], доцільно закладати кошти у Державний та місцеві бюджети на випадок ліквідації негативних наслідки реалізації ДДП, які підлягали СЕО.

7. Замовник документів державного планування: забезпечує фінансування здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Фінансування стратегічної екологічної оцінки за рахунок бюджетних коштів.

Під час проведення закупівлі послуг із здійснення стратегічної екологічної оцінки проєктів ДДП необхідно керуватися Законом України «Про публічні закупівлі»[148]. Цей Закон застосовується до замовників за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень, а робіт — 1,5 мільйона гривень.

Під час здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою за вказану , замовники повинні дотримуватися принципів здійснення публічних закупівель, установлених зазначеним Законом, та можуть використовувати електронну систему закупівель з метою відбору постачальника товару (товарів), надавача послуги (послуг) та виконавця робіт для укладення договору.

---

146 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF

147 Бюджетний кодекс України URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

148 Закон України «Про публічні закупівлі» URL: https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/page

Предмет закупівлі послуги щодо підготовки звіту чи його частини визначається замовником двома способами.

Перший спосіб. Предмет закупівлі товарів і послуг визначається замовником за показником п'ятого знаку із зазначенням у дужках предмета закупівлі відповідно до показників третьої–п'ятої цифр основного словника національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник»[149], затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 грудня 2015 року № 1749, а також конкретної назви товару чи послуги (згідно з пунктами 17 і 32 частини першої статті 1 Закону «Про державні закупівлі» та на основі Державного класифікатора продукції та послуг ДК 016:2010[150], затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457).

Другий спосіб. Предмет закупівлі товарів і послуг визначається замовником згідно з пунктами 17 і 32 частини першої статті 1 Закону та на основі національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 грудня 2015 року № 1749 (далі — Єдиний закупівельний словник), за показником четвертої цифри основного словника із зазначенням у дужках конкретної назви товару чи послуги, зазначається у Порядку визначення предмета закупівлі, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 17.03.2016 року № 454[151].

Отже, не має обмежень щодо вибору класифікаторів щодо фінансування СЕО проектів ДДП. Проте, на вибір бюджетного класифікатора впливає зміст ДДП, а також, чи роботи замовляються для розробки цілого ДДП чи лише заяви про визначення обсягу СЕО, чи звіту про СЕО або лише частини звіту про СЕО.

Проаналізувавши електронний ресурс Prozorro, можемо побачити, що найчастіше обирають класифікацію ДК 021:2015:71410000-5 — Послуги у сфері містобудування, але зустрічаються й інші класифікації, що наведені у Таблиці 16.

У той же час здійснення СЕО можливе із без додаткового фінансування, як, наприклад, було із звітом про СЕО проекту Національного плану

---

[149] Єдиний закупівельний словник URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v1749731-15#n14

[150] Національний класифікатор України Державний класифікатор продукції та послуг URL: ДК 016:2010 https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v457a609-10#n133

[151] Порядок визначення предмету закупівлі URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16?lang=ru

управління відходами до 2030 року, що виконувався власними силами Мінприроди України без оплати послуг зовнішніх експертів.

Таблиця 16

Приклади класифікації послуг із проведення СЕО

Назва закупівлі	Код ДК для фінансування
Розробка розділу СЕО (Стратегічна екологічна оцінка) містобудівної документації «Генеральний план с. Майдан на території Черкаської ОТГ Слов'янського району Донецької області»	Фінансується по класифікації за ДК 021:2015:71410000-5 — Послуги у сфері містобудування.
Послуги з інженерного проектування (розроблення Регіонального плану управління відходами в Івано-Франківській області до 2030 року (в т. ч. організація проведення стратегічної екологічної оцінки) (бюджет Івано-Франківської області (обласний фонд охорони навколишнього природного середовища)	Фінансується по кведах 71320000-7 — Послуги з інженерного проектування[152]
Послуги з організації та проведення досліджень з питань регіонального розвитку на тему «Стратегічна екологічна оцінка проекту Регіональної стратегії розвитку області та оцінка можливостей реалізації проектів альтернативної енергетики в області» (у рамках розробки проекту Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2021–2027 років) (відповідно до Договору)	Фінансується відповідно до коду ДК 021:2015: 79310000-0 — Послуги з проведення ринкових досліджень
Консультативно-інформаційне супроводження процесу громадських обговорень щодо заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та розробки звіту СЕО по Проекту «Стратегія соціального та економічного розвитку м. Чорноморська одеської області до 2025 року»	Фінансується відповідно до Класифікатора ДК 021:2015 (CPV):90710000-7 Екологічний менеджмент

[152] URL: https://prozorro.gov.ua/en/tender/UA-2019-11-20-002729-b

СТАТТЯ 6. ПОВНОВАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЩОДО СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у межах своєї компетенції:

1) *надає зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування загальнодержавного рівня;*
2) *надає зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;*
3) *забезпечує здійснення транскордонних консультацій у випадках, передбачених статтями 14 та 15 цього Закону;*
4) *за потреби звертається до органів, зазначених у статті 8 цього Закону, щодо виконання заходів із забезпечення інформування та участі громадськості України, на яку можуть поширюватися наслідки виконання документа державного планування держави походження;*
5) *залучає інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статей 13–15 цього Закону;*
6) *здійснює методичне керівництво та методологічно-консультативне забезпечення з питань стратегічної екологічної оцінки;*
7) *розробляє нормативно-методичні документи з питань стратегічної екологічної оцінки;*
8) *узагальнює практику здійснення стратегічної екологічної оцінки, застосування новітніх методів екологічної оцінки;*
9) *здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України.*

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища на момент набрання законом про СЕО чинності, було Міністерство екології та природних ресурсів. У зв'язку із реорганізацією міністерства станом на сьогодні ці функції покладені на Міністерство енергетики та охорони довкілля.

Міністерство енергетики та захисту довкілля (до цього мало назву — Міністерство екології та природних ресурсів України) відіграє важливу

роль у процедурі СЕО ДДП[153]. Повноваження Мінекоенерго із конкретними прикладами наведено у Таблиці 17.

Таблиця 17

Повноваження Мінекоенерго

Повноваження	Діяльність Міністерства енергетики та охорони довкілля
1	2
1) надає зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування загальнодержавного рівня	Міністерство енергетики та охорони довкілля, а саме, відділ стратегічної екологічної оцінки впродовж 15 робочих днів з дня отримання заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки* має обов'язок надати свої зауваження та пропозиції, які повинні базуватися на вимогах природоохоронного законодавства національного та міжнародного рівня.
2) надає зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку	Після отримання проєкту ДДП та звіту про його СЕО Міністерство енергетики та охорони довкілля України, а саме — відділ стратегічної екологічної оцінки*, впродовж 30 робочих днів надає свої пропозиції до формулювань певних положень у ДДП та оцінку правильності висновків, відображених у звіті про СЕО. На цьому етапі надаються пропозиції до етапу моніторингу за виконанням ДДП.
3) забезпечує здійснення транскордонних консультацій у випадках, передбачених статтями 14 та 15 Закону про СЕО	У разі проведення транскордонних консультацій Міністерство енергетики та охорони довкілля, а саме — відділ стратегічної екологічної оцінки*, відповідає за організацію процедури транскордонних консультацій.
4) за потреби звертається до органів, зазначених у статті 8 цього Закону, щодо виконання заходів із забезпечення інформування та участі громадськості України, на яку можуть поширюватися наслідки виконання документа державного планування держави походження	Міністерство енергетики та охорони довкілля, а саме — відділ стратегічної екологічної оцінки*, інформує країну походження про необхідність забезпечення інформування та участі громадськості України, у разі поширення наслідків виконання ДДП країни походження.

[153] URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=244974916

Продовження таблиці 17

1	2
5) залучає інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статей 13–15 Закону про СЕО	Міністерство енергетики та охорони довкілля, а саме — відділ стратегічної екологічної оцінки*, володіючи інформацією про потенційні впливи ДДП, що розробляються, на сферу інших органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, а також, виявивши необхідність залучення спеціалістів і науковців, залучає їх до обговорення.
6) здійснює методичне керівництво та методологічно-консультативне забезпечення з питань стратегічної екологічної оцінки	Методичне керівництво та методологічно-консультативне забезпечення з питань стратегічної екологічної оцінки* — це виключна компетенція Міністерства енергетики та охорони довкілля, яка може бути делегована відділу стратегічної екологічної оцінки.
7) розробляє нормативно-методичні документи з питань стратегічної екологічної оцінки	На виконання цієї функції Мінприроди України розробило та затвердило Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування[154].
8) узагальнює практику здійснення стратегічної екологічної оцінки, застосування новітніх методів екологічної оцінки	Це повноваження здійснюється Міністерством енергетики та охорони довкілля та може бути делеговане його відділу стратегічної екологічної оцінки*.
9) здійснює інші повноваження, визначені Законом про СЕО та іншими законами України	Зокрема, це може бути рекомендація щодо оскарження затверджених ДДП у суді, передача матеріалів у правоохоронні органи у разі виявлення корупційних зловживань тощо.
	*Доцільно, щоб цей відділ мав можливість оперативного консультування із іншими департаментами та відділами.

[154] URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/FN045244?an=1

СТАТТЯ 7. ПОВНОВАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЩОДО СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у межах своєї компетенції:

1) *надає зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування загальнодержавного рівня;*
2) *надає зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;*
3) *залучає інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статті 13 цього Закону;*
4) *розробляє нормативно-методичні документи з питань стратегічної екологічної оцінки;*
5) *здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України.*

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я — це Міністерство охорони здоров'я України[155].

Органи охорони здоров'я завжди залучалися до оцінки різного роду документів державного планування (надалі — ДДП) через здійснення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, яка полягає у комплексному вивченні об'єктів експертизи з метою виявлення можливих небезпечних факторів у цих об'єктах, встановленні відповідності об'єктів експертизи вимогам санітарного законодавства, а у разі відсутності відповідних санітарних норм — в обґрунтуванні медичних вимог щодо безпеки об'єкта для здоров'я та життя людини.

Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» запроваджується нова процедура, якою органи охорони здоров'я України, а це Міністерство охорони здоров'я України та відповідні структурні підрозділи обласних державних адміністрацій, стають активними учасниками з підготовки документів державного планування. Ці органи є органами обов'язкового консультування під час розроблення ДДП, які проходять стратегічну екологічну оцінку (надалі — СЕО).

Нагадаємо, що під час СЕО визначаються, описуються та оцінюються наслідки виконання документів державного планування для довкілля, у

[155] URL: https://moz.gov.ua/polozhennja-pro-ministriv

тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків — будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Консультації замовника ДДП з органами охорони здоров'я національного та регіонального рівня відбуваються двічі: перший раз — на етапі визначення обсягу дослідження СЕО; другий раз — на етапі обговорення звіту про СЕО проекту ДДП та самого ДДП.

Згідно з вимогами Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», проходження документом державного планування СЕО виключає необхідність проходження ним державної санітарно-епідемічної експертизи.

За результатами консультацій під час СЕО із органами охорони здоров'я замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку ці зауваження і пропозиції враховані, а також обґрунтовує своє рішення щодо обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження та серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До цієї довідки всі отримані письмові зауваження і пропозиції — додаються. Довідка про консультації є публічною інформацією.

Таблиця 18

Повноваження МОЗ України під час СЕО

Повноваження МОЗ України	Діяльність МОЗ України
1	2
1) надає зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування загальнодержавного рівня	Міністерство охорони здоров'я України після отримання заяви впродовж 15 робочих днів надає свої пропозиції та зауваження до обсягу досліджень, звертаючи увагу на формування державної політики щодо здорового способу життя та факторів ризику
2) надає зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку	Міністерство охорони здоров'я України після отримання заяви впродовж 30 робочих днів надає свої пропозиції та зауваження до обсягу досліджень, звертаючи увагу на формування державної політики щодо здорового способу життя та факторів ризику

Продовження таблиці 18

1	2
3) залучає інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статті 13 Закону України про СЕО	володіючи інформацією про потенційні впливи ДДП, що розробляються, на сферу інших органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, а також, виявивши необхідність залучення спеціалістів і науковців, залучає їх до обговорення
4) розробляє нормативно-методичні документи з питань стратегічної екологічної оцінки	станом на сьогодні діє Тимчасовий порядок проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи, затверджено наказом МОЗ України N 247 від 09.10.2000[156]
5) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України	зокрема, це може бути рекомендація щодо оскарження затверджених ДДП у суді, передача матеріалів у правоохоронні органи у разі виявлення корупційних зловживань тощо

СТАТТЯ 8. ПОВНОВАЖЕННЯ ОБЛАСНИХ, КИЇВСЬКОЇ ТА СЕВАСТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ (відповідних підрозділів з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЩОДО СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я у межах своєї компетенції:

1) *надають зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів;*

[156] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0004-01

2) надають зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;

3) забезпечують інформування та участь громадськості у випадках, передбачених статтею 15 цього Закону;

4) залучають інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статті 13 цього Закону;

5) вживають заходів з усунення негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зумовлених виконанням документа державного планування;

6) здійснюють інші повноваження, визначені цим Законом та іншими актами законодавства.

Під час розробки ДДП регіонального рівня органами консультування щодо стратегічної екологічної оцінки є обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідний підрозділ з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я.

Повноваження місцевих державних адміністрацій визначені у ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»[157] (див. таблицю 19).

Таблиця 19

Повноваження місцевих державних адміністрацій (МДА) під час СЕО проектів ДДП

Повноваження МДА	Діяльність МДА
1	2
1) надають зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів	Після отримання заяви впродовж 15 робочих днів надає свої пропозиції та зауваження до обсягу досліджень, звертаючи увагу на формування регіональної політики, а також врахування питань охорони здоров'я, охорони довкілля
2) надають зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку	Після отримання заяви впродовж 30 робочих днів надає свої пропозиції та зауваження до обсягу досліджень, звертаючи увагу на формування регіональної політики, а також врахування питань охорони здоров'я, охорони довкілля

[157] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14

Продовження таблиці 19

1	2
3) забезпечують інформування та участь громадськості у випадках, передбачених статтею 15 Закону України про СЕО	Організовує залучення громадськості під час транскордонної оцінки
4) залучають інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, що проводяться відповідно до статті 13 Закону України про СЕО	Володіючи інформацією про потенційні впливи ДДП, що розробляються, на сферу інших органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, а також, виявивши необхідність залучення спеціалістів і науковців, залучає їх до обговорення
5) вживають заходів з усунення негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зумовлених виконанням документа державного планування	Повноваження відповідно до ст. 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»[158]
6) здійснюють інші повноваження, визначені Законом України про СЕО та іншими актами законодавства.	Зокрема, це може бути рекомендація щодо оскарження затверджених ДДП у суді, передача матеріалів у правоохоронні органи у разі виявлення корупційних зловживань тощо.

[158] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14

Розділ III

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

СТАТТЯ 9. ЕТАПИ ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НЕЇ

1. Етапами стратегічної екологічної оцінки є:

1) *визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;*
2) *складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;*
3) *проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому 12 та 13 цього Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону;*
4) *врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;*
5) *інформування про затвердження документа державного планування;*
6) *моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.*

2. Звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій, проведених згідно із статтями 12 та 13 цього Закону, а також результати транскордонних консультацій, проведених відповідно до статті 14 цього Закону, враховуються в документі державного планування.

Схема 5. Тривалість етапів СЕО. Підготовлено автором

Схема 6. Процедура СЕО відповідно до закону

Схема проходження процедури стратегічної екологічної оцінки (надалі СЕО)

статті 1 та 2 — Визначення необхідності проходження СЕО

Документи державного планування (ДДП)

За назвою
стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування (замовник).

За сферою
сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство, енергетика, промисловість, транспорт, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорона довкілля, телекомунікації, туризм, містобудування або землеустрій (схеми).

За впливом
виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури ОВД, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій ПЗФ та екологічної мережі (далі — території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 10 — Визначення обсягу СЕО

Подання та оприлюднення заяви про визначення обсягу замовниками ДДП*
(на паперових носіях та в електронному вигляді)

органи консультування

ПОДАННЯ ДО:

Мінприроди та Мінохорони здоров'я — щодо ДДП загальнодержавного рівня

ОДА — щодо ДДП місцевого та регіонального рівнів

ОПРИЛЮДНЕННЯ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОСТІ:

- на офіційному веб-сайті замовника
- у друкованих засобах масової інформації (не менш як у двох)

Цими органами зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу СЕО подаються у письмовій формі у строк, що **не перевищує 15 днів** з дня отримання такої заяви.

Зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу СЕО подаються громадськістю у письмовій формі у строк, який встановлюється замовником і не може становити **менш як 15 днів** з дня її оприлюднення.

Стаття 11 — Складання звіту про СЕО

Замовник складає звіт про СЕО після врахування зауважень і пропозицій у процесі визначення обсягу дослідження. Звіт про СЕО підписується всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації.

* Замовник — орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування

ЕПЛ
ЕКОЛОГІЯ ПРАВО ЛЮДИНА

Продовження схеми 6

Схема проходження процедури СЕО

Стаття 12, 13 — **Громадське обговорення та консультації у процесі СЕО**

Громадське обговорення

Проект ДДП та звіт про СЕО оприлюднюються на офіційному веб-сайті замовника

Повідомлення про оприлюднення проекту ДДП та звіту про СЕО публікується у друкованих засобах масової інформації (не менш як у двох), визначених замовником, та розміщується на офіційному веб-сайті замовника.

Строк громадського обговорення встановлюється замовником і не може становити менш як 30 днів з дня оприлюднення повідомлення.

Зауваження і пропозиції до проекту ДДП та звіту про СЕО подаються у в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді).

Додатково можуть проводитись громадські слухання, будь-які інші форми публічного громадського обговорення проекту ДДП та звіту про СЕО.

Консультації

Отримані проект ДДП та звіт про СЕО протягом **п'яти робочих днів** розміщуються на офіційному веб-сайті органу консультування із зазначенням замовника.

У строк, що **не перевищує 30 днів** з дня отримання, органи консультування подають замовнику в письмовій формі зауваження і пропозиції до проекту ДДП та звіту про СЕО.

Стаття 14,15 — **Транскордонні консультації**

Якщо виконання ДДП ймовірно матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленій державі повідомляється про СЕО ДДП та надається строк не менш як 30 днів з дня повідомлення про бажання визначити обсяги СЕО. Консультації проводяться в узгоджений державами строк.

Стаття 16 — **Прийняття рішення**

Замовник протягом **п'яти робочих днів** з дня затвердження ДДП розміщує на своєму офіційному веб-сайті:
- затверджений ДДП,
- заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП,
- довідки про консультації та про громадське обговорення.

Письмово повідомляє Мінприроди про прийне рішення.

Стаття 17 — **Моніторинг**

Замовник здійснює моніторинг наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, **один раз на рік** оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

СТАТТЯ 10. ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Стратегічна екологічна оцінка здійснюється у процесі розроблення документа державного планування до його подання для затвердження. Здійснення стратегічної екологічної оцінки забезпечує замовник.

2. Для визначення обсягу досліджень, методів екологічної оцінки, рівня деталізації інформації, що має бути включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку, та необхідності здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, замовник подає заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (на паперових носіях та в електронному вигляді) до органів, зазначених у статтях 6 та 7 цього Закону, — щодо документа державного планування загальнодержавного рівня або до органів, зазначених у статті 8 цього Закону, — щодо документа державного планування місцевого та регіонального рівнів і оприлюднює її в порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті, з метою одержання та врахування пропозицій і зауважень громадськості.

3. Заява про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки повинна містити інформацію про:

1) *замовника;*
2) *вид та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;*
3) *те, якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єкти, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів);*
4) *ймовірні наслідки:*

   а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

   б) для територій з природоохоронним статусом;

   в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
5) *виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо документ державного планування не буде затверджено;*
6) *дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки;*
7) *заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;*

8) пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку;

9) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання.

4. Заява про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та (за наявності) проєкт документа державного планування оприлюднюються шляхом розміщення на офіційному веб-сайті замовника з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості. Замовник повідомляє громадськість про оприлюднення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та (за наявності) проєкту документа державного планування у порядку, передбаченому частиною четвертою статті 12 цього Закону, та забезпечує вільний доступ громадськості до цих документів протягом усього строку громадського обговорення, визначеного частиною п'ятою цієї статті.

5. Строк громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки встановлюється замовником і не може становити менш як 15 днів з дня її оприлюднення.

6. Органи, зазначені у статтях 6 та 7 цього Закону, — щодо проєктів документів державного планування загальнодержавного рівня, та органи, зазначені у статті 8 цього Закону, — щодо проєктів документів державного планування місцевого та регіонального рівнів надають у письмовій формі свої зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки у строк, що не перевищує 15 днів з дня отримання такої заяви. За відсутності письмових зауважень і пропозицій протягом зазначеного строку замовник самостійно визначає обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що має бути включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку.

7. Органи, зазначені у статтях 6 та 7 цього Закону, — щодо документа державного планування загальнодержавного рівня, та органи, зазначені у статті 8 цього Закону, — щодо документа державного планування місцевого та регіонального рівнів розглядають заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, в якій передбачена необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, приймають рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки цих змін, про що повідомляють заявника у письмовій формі у строк, визначений частиною шостою цієї статті.

Підставою для прийняття рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, є критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджені органом, зазначеним у статті 6 цього Закону.

8. Якщо замовник на підставі рекомендацій, передбачених частиною сьомою цієї статті, приймає рішення про нездійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, він оприлюднює таке рішення разом з його обґрунтуванням у порядку, передбаченому статтею 16 цього Закону.

Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки — це перший та дуже важливий етап СЕО, який має на меті залучення якомога ширшого кола осіб до розробки проєкта документа державного планування, що для замовника має ряд переваг, які описані у Таблиці 20.

Таблиця 20

Приклади переваг широкого обговорення проєкту ДДП

Переваги широкого обговорення під час СЕО проєкту ДДП	Приклад
Цінне джерело інформації про потенційні негативні впливи на довкілля та здоров'я людей	Отримання інформації, яка суттєва для реалізації ДДП, але яка відсутня в архівних чи інших необлікованих документах, зокрема, про існування звалища пестицидів, особливості погодних умов тощо
Врахування потреб зацікавлених сторін та відсутність спору на майбутнє	Відомо, що у суді можна захисти порушене право або інтерес. Врахування потреб, а отже, прав та інтересів усіх осіб, які мають стосунок до певної території, мінімізує ризик суперечок на майбутнє
Мінімізація конфліктів до прийняття рішення	Знімаються страхи та інші емоційні стани у місцевих мешканців, які зумовлені нерозумінням суті майбутнього рішення, відсутність розуміння, що виконання рішення буде моніторитись, зокрема зацікавленими сторонами, і будь-які відхилення у його реалізації є підставою для його скасування
Прийняття ефективного, об'єктивного, оптимального рішення	Широке обговорення дозволить вибрати найкраще формулювання цілей, завдань ДДП, що робить його зрозумілим та простим до виконання. Прийняття замовником ДДП, яке базується на раціональних аргументах
Обрання менш шкідливої технології	Учасники обговорення володіють експертними знаннями щодо технологій та можуть запропонувати альтернативи
Мінімізація фінансових ризиків	Попередження настання негативних наслідків реалізації документа державного планування для довкілля та людей через врахування максимальної кількості нюансів щодо його реалізації
Забезпечення сталого розвитку	Максимальне узгодження питання охорони довкілля, розвитку економіки та питання охорони здоров'я людей

Замовник зобов'язаний підготувати заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та надіслати її органам консультування й поширити для громадськості. Визначення обсягу дослідження передбачає також пошук методів екологічної оцінки, рівня деталізації інформації, а також прийняття рішення чи підлягає стратегічній екологічній оцінці внесення незначних змін до певного документа державного планування.

У Таблиці 21 наведено приклади замовників та ДДП, за які вони відповідають.

Таблиця 21

Приклад замовників СЕО та ДДП, за які вони відповідають

Замовник	Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища	Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я	Обласна, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я
Документ державного планування загальнодержавного рівня	+	+	
Документ державного планування регіонального рівня			+
Внесення змін до документа державного планування загальнодержавного рівня	+	+	
Внесення змін до документа державного планування регіонального рівня			+

Таблиця 22

Структурні елементи заяви про визначення обсягу СЕО та їх зміст

Структурні елементи Заяви про визначення обсягу СЕО	Зміст структурних елементів Заяви про визначення обсягу СЕО
1	2
1) відомості про замовника	1) повна назва замовника
2) інформація про вид та основні цілі ДДП, його зв'язок з іншими ДДП	2) вид та цілі відповідно до ст. 2 Закону України про СЕО, а також зв'язок ДДП із уже існуючими ДДП свого рівня, та відповідно вищого або нижчого рівня
3) дані про те, якою мірою ДДП визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єкти, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів)	3) умови здійснення у майбутньому видів діяльності, що підпадають під ОВД, наприклад, місцезнаходження, розмір, потужність, ресурсомісткість тощо
4) відомості про ймовірні наслідки: а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; б) для територій з природоохоронним статусом; в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	4) ймовірні наслідки описуються і для довкілля, і для територій із природоохоронним статусом
5) інформація про виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо ДДП не буде затверджено	5) альтернативи описуються усі, у тому числі описується сценарій розвитку держави чи певного регіону, якщо ДДП не буде прийнятий
6) заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП	6) перелік конкретних заходів запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП
7) пропозиції щодо структури та змісту звіту про СЕО	7) структура звіту про СЕО проєкту ДДП визначається замовником
8) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання	8) найменування органу та його адреса, куди подаються зауваження та пропозиції, строки їх подання

Продовження таблиці 22

1	2
9) дослідження, які необхідно провести, методи[159] і критерії, що будуть використані під час СЕО	9) визначає якість звіту про СЕО, оскільки саме правильно вибрана методика, критерії оцінки дозволяють здійснити належну оцінку

Заява про визначення обсягу СЕО оприлюднюється через веб-сайт замовника, та не менше як у двох друкованих ЗМІ. Слід звернути увагу, що ЗМІ слід обирати таким чином, щоб покрити усю територію, на яку поширюється дія ДДП.

[159] Як зазначає Т. Фішер, незважаючи на те, що зараз існує безперечно багато практичного досвіду СЕО, залишається нестача систематичних досліджень на практиці. Відповідні методи та методології можуть бути визначені залежно від питань, які підлягають вирішенню, та альтернатив, які слід розглянути. Зазначимо, що набір методів окреслюється залежно від спрямування об'єкта дослідження. Для використання в практиці СЕО доступна велика кількість методів та інструментів. Так, Н. Лі згадує 350 методів і прийомів, які були виявлені при дослідженні голландських міністерств на початку 1980-х рр. Проте, як зазначає Т. Фішер, попри такий широкий вибір, на практиці використовується лише дуже обмежений діапазон методів і прийомів, про що свідчать й інші дослідники. Так, О. Черп та В. Вінниченко констатують, що у світовій практиці СЕО частина методів (наприклад, сценарний аналіз або SWOT-аналіз), які широко використовуються, прийшла з практики стратегічного планування та адаптована до цілей СЕО. Інші методи спочатку формувалися як методи СЕО. До таких методів належить цільовий аналіз. Деякі методи СЕО (наприклад, формування бачення, мультикритеріальний аналіз, сценарне планування) також розглядаються як «інструменти інтеграції» екологічних, економічних і соціальних аспектів розвитку. Ключовим елементом є консультації з громадськістю, які також мають свої особливості при використанні для цілей СЕО. Методи та інструменти, які частіше використовуються в процесі СЕО, поділяють на декілька груп, серед яких: описові, аналітичні та методи залучення. Описові методи та інструменти дають можливість визначити розміри, масштаби, тенденції, динаміку розвитку природних та економічних процесів, визначають стан та структуру екологічних, соціальних та економічних явищ. Аналітичні методи уможливлюють визначення певних значень показників, дослідження причинно-наслідкових залежностей між явищами, силу впливу окремих факторів на предмет дослідження. Щодо методів та інструментів залучення, то для процесу СЕО доступна велика кількість методів залучення (консультацій та участі). Вибір відповідних методів та інструментів у конкретній ситуації залежить від ряду факторів, головне — від бажаного ступеня розширення можливостей і наявних ресурсів. Таким чином, існує цілий ряд методів та інструментів, але вибір конкретних методів визначається масштабом стратегічної ініціативи, яка оцінюється, а також доступними ресурсами, досвідом та рівнем технічної підготовленості учасників процесу. Взагалі методи та технічні прийоми СЕО мають бути доступними її учасникам, а ресурси, які витрачаються на проведення СЕО, мають бути пропорційні вартості розробки стратегічної ініціативи. СЕО являє собою інноваційний інструмент екологізації публічного управління та є дієвим механізмом забезпечення сталого розвитку суспільства

Якщо це ДДП загальнодержавного рівня — тоді це національні ЗМІ, якщо ж це ДДП регіонального рівня — тоді це регіональні чи місцеві ЗМІ.

Строк громадського обговорення заяви про визначення обсягу СЕО та консультування встановлюється замовником: для громадськості — не може становити менш як 15 днів з дня її оприлюднення; для органу консультування — не більше як 15 днів. Слід звернути увагу, що громадськість та орган консультування мають право, а не обов'язок подати письмові зауваження і пропозиції протягом зазначеного строку . Тому у разі відсутності таких зауважень та пропозицій замовник самостійно визначає обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що має бути включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку проєкту ДДП.

Увага! Якщо ж потрібно внести зміни до документів державного планування, які проходили стратегічну екологічну оцінку, то органи консультування розглядають заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, в якій передбачена необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, та приймають рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки цих змін, про що повідомляють заявника у письмовій формі у 15 денний строк.

Підставою для прийняття рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, є критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, що затверджені Мінприроди України[160].

Рішення замовника про нездійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, оприлюднюється замовником протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування шляхом розміщення рішення на своєму офіційному веб-сайті разом із довідкою про консультації та про громадське обговорення, про що замовник письмово повідомляє Мінприроди. Таке рішення замовника може бути оскаржене до вищестоящого органу та суду.

[160] Станом на 07.10.2019 року таких критеріїв ще не розроблено.

СТАТТЯ 11. ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

1. Замовник забезпечує складання звіту про стратегічну екологічну оцінку після врахування зауважень і пропозицій, отриманих у процесі громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та наданих органами, зазначеними у статтях 6–8 цього Закону.

2. Звіт про стратегічну екологічну оцінку складається до затвердження документа державного планування та містить з урахуванням змісту і рівня деталізації документа державного планування, сучасних знань і методів оцінювання таку інформацію:

1) *зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;*
2) *характеристику поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);*
3) *характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);*
4) *екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);*
5) *зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування;*
6) *опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3–5 та 10–15 років відповідно, а за необхідності — 50–100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;*
7) *заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;*
8) *обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у*

тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);

9) *заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;*

10) *опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);*

11) *резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1–10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію.*

Звіт про стратегічну екологічну оцінку підписується всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації.

У складі містобудівної документації звітом про стратегічну екологічну оцінку для проєктів містобудівної документації є розділ «Охорона навколишнього природного середовища», який має відповідати вимогам частини другої цієї статті.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проєкту ДДП складається замовником самостійно або на його замовлення третьою особою. Спеціальних законодавчих вимог до авторів звіту про СЕО наразі не визначено. Проте у коментованому Законі зазначено, що цей звіт підписується авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації.

Кваліфікація авторів Звіту про СЕО проєкту ДДП визначається, відповідно до національної рамки кваліфікацій — системного і структурованого за компетентностями опису кваліфікаційних рівнів[161].

Національна рамка кваліфікацій призначена для використання державними органами та органами місцевого самоврядування, установами та організаціями, закладами освіти, роботодавцями, іншими юридичними та фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.

Національна рамка кваліфікацій ґрунтується на європейських і національних стандартах та принципах забезпечення якості освіти, враховує вимоги ринку праці до компетенцій працівників та запроваджується з метою гармонізації норм законодавства у сферах освіти і соціально-трудових відносин, сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій, термін кваліфікація — це визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетенцій (результатів

[161] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#n163

навчання), а кваліфікаційний рівень — структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетенцій (результатів навчання), які є характерними для кваліфікацій відповідного рівня. Для виконавців звіту про СЕО проєктів ДДП — кваліфікаційний рівень повинен бути не нижче 5-го.

У таблиці 23 наведено структурні елементи звіту про СЕО проєкту ДДП та його зміст.

Таблиця 23

Зміст структурних елементів Звіту про СЕО проєкту ДДП

Структурні елементи Звіту про СЕО проєкту ДДП	Зміст структурних елементів Звіту про СЕО проєкту ДДП
1	2
1) зміст та основні цілі ДДП, його зв'язок з іншими ДДП;	1) зміст та основні цілі ДДП визначаються замовником із урахуванням отриманих зауважень та пропозицій. Зв'язок ДДП з іншими документами визначається самостійно з урахуванням у тому числі укладених міжнародних угод. Зокрема, слід врахувати: Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, необхідність імплементації низки директив ЄС у сфері охорони довкілля; міжнародні угоди, які визначають обов'язки України у відповідних сферах економіки; національні ДДП, чинні на момент розроблення проєкту ДДП;
2) характеристику поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо ДДП не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);	2) цей розділ недостатньо заповнювати виходячи із даних Національних доповідей про стан навколишнього природного середовища та статистичного збірника «Довкілля України» за відповідний рік, підготовленого Державною службою статистики України. Адже дані повинні базуватися і на результатах досліджень, проведених під час розробки проєкту ДДП та складання звіту про СЕО проєкту цього ДДП;
3) характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);	3) у цьому розділі не потрібно описувати стан довкілля на територіях яка можливо зазначє змін. Слід описувати наслідки для цих територій, які настануть після реалізації ДДП. Тут слід сфокусувати увагу на тих аспектах, які зазнають змін. Це потрібно для належної оцінки наслідків для довкілля, адже оцінювати потрібно лише ті зміни, які настануть, і щодо тих наслідків, які матимуть місце. При чому, ще раз наголошуємо, що адміністративної та статистичної інформації у цьому розділі не достатньо,необхідно робити окреме дослідження;
4) екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються ДДП, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);	4) відповідно до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»: • ризик — це можливість виникнення та вірогідні масштаби наслідків від негативного впливу об'єктів санітарних заходів протягом певного періоду часу; • аналіз ризику — це процес, що складається з трьох взаємозв'язаних компонентів: оцінка ризику, управління ризиком

Продовження таблиці 23

1	2
4) *продовження*	та повідомлення про ризик; • оцінка ризику — це науково обґрунтований процес, який складається з ідентифікації та характеристики небезпеки, оцінки впливу, характеристики ризику; • управління ризиком — це процес вибору альтернативних рішень на підставі результатів оцінки ризику та, у разі необхідності, вибору і впровадження відповідних засобів управління (контролю), включаючи регуляторні заходи; • повідомлення про ризик — це взаємний обмін інформацією про ризик між спеціалістами з оцінки ризику, особами, що здійснюють управління ризиком, заінтересованими торговими партнерами та іншими заінтересованими сторонами;
5) зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються ДДП, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки ДДП;	5) цей розділ повинен охоплювати та описувати: а) чинні міжнародно-правові акти з посиланням на відповідні норми щодо зобов'язань України у сфері охорони довкілля; б) вимоги відповідно до національного законодавства у сфері охорони довкілля. Окремо описується, яким чином згадані вище вимоги враховані у цьому ДДП. Описувати процедуру СЕО тут немає потреби. Приклад опису для питання зміни клімату: Під час СЕО необхідно оцінювати можливий вплив на зміну клімату внаслідок реалізації ДДП. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» визначає у п. 5 ч. 2 ст. 11, що звіт про СЕО проєкту ДДП повинен враховувати зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються ДДП, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки цього ДДП. У п. 6 ст. 1 цього ж Закону визначено, які наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, повинні оцінюватися. Серед цих наслідків є наслідки для клімату, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів. На державному рівні кліматичні зобов'язання визначені у таких документах: • Національному плані дій з енергоефективності на період до 2020 року; • Плані заходів з реалізації Національного плану дій з енергоефективності на період до 2020 року; • Національному плані дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року; • Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року; • Плані заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року;

Продовження таблиці 23

1	2
5) *продовження*	• Енергетичній стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»; • Національній стратегії управління відходами в Україні до 2030 року • Національно-визначеному внеску зі скорочення викидів, поданого до Секретаріату Конвенції ООН з питань зміни клімату. • На міжнародному рівні кліматичні зобов'язання визначені у таких документах: • Рамкова конвенція про зміну клімату з усіма протоколами до неї; • Паризька кліматична угода. На практиці виявляється не так просто у звітах про СЕО проєктів ДДП описувати наслідки для довкілля від зміни клімату. Рекомендуємо це робити, використовуючи для оцінки такі запитання: – Які ключові питання довкілля зазнають впливу від зміни клімату? – Які можливі впливи від зміни клімату на ключові питання довкілля і наслідки цих впливів в регіоні? – Які компоненти довкілля зазнають впливу від зміни клімату під час реалізації ДДП? Опишіть результати цих впливів. Визначте, чи зазначені наслідки враховані у ДДП? Опишіть заходи з мінімізації та адаптації до цих наслідків, що включають необхідні зміни до структури та змісту ДДП;
6) опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3–5 та 10–15 років відповідно, а за необхідності — 50–100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;	6) цей розділ — це об'єктивний аналіз наслідків для довкілля за відповідною структурою: вторинні, кумулятивні, синергічні, коротко-, середньо- та довгострокові, постійні, тимчасові, позитивні та негативні. Доцільно оформлювати у вигляді таблиці
7) заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП;	7) цей розділ має містити конкретні заходи щодо запобігання настання наслідків реалізації ДДП, які описані у попередньо розділі;
8) обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася СЕО, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);	8) цей розділ має на меті покращити майбутні звіти про СЕО проєктів ДДП, дає поштовх для розвитку науки, адже формує запити на майбутнє. Дозволяє також об'єктивно оцінити ефективність ДДП за умови недостатності інформації та технічних засобів;

Продовження таблиці 23

1	2
9) заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;	9) цей розділ повинен узгоджуватися із проєктом постанови КМУ про порядок здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП
10) опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);	10) заповнюється у разі наявності ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; передбачає проведення транскордонних консультацій;
11) резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1–10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію;	11) важлива частина звіту, відсутність якої робить звіт недійсним: описується зрозумілою мовою для рівня учня п'ятого класу вся суть звіту;
12) звіт про СЕО підписується всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації;	12) авторів повинна бути така кількість, яка гарантує покриття їхньою кваліфікацією усіх питань звіту про СЕО, та є достатньою для опису наслідків впливу ДДП та їхню належну оцінку;
У складі містобудівної документації звітом про стратегічну екологічну оцінку для проєктів містобудівної документації є розділ «Охорона навколишнього природного середовища», який має відповідати вимогам до звіту про СЕО ДДП.	Внесені зміни у Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». Розділ «Про охорону навколишнього природного середовища» розробляється для тих документів, для яких він вимагається; він є одночасно звітом із СЕО. Для документів містобудування, які у своєму складі не мають такого розділу, — окремо готується звіт про СЕО. Увага! Наказом Мінприроди від 29.12.2018 року № 465 були прийняті зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, відповідно до яких роз'яснено, відповідно до яких критерій проєкт містобудівної документації СЕО підлягає СЕО. Рекомендовано застосовувати такі документи як : • ДБН Б.1.1-13:2012 Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях; • ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст детального плану території (чинний з 1.10.12); • ДБН Б.1.1-15:2012 Склад і зміст генерального плану населеного пункту; • ДБН Б.1.1-11:2011 Склад і зміст схем планування території Автономної Республіки Крим та областей України; • ДБН Б.1.1-21:2017 Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад; • ДБН Б.1.1-22:2017 Склад та зміст плану зонування території та ін.

СТАТТЯ 12. ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ У ПРОЦЕСІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Замовник своєчасно забезпечує можливості для участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці проєкту документа державного планування, за умови доступності для розгляду всіх альтернативних варіантів.

2. Проєкт документа державного планування та звіт про стратегічну екологічну оцінку оприлюднюються на офіційному веб-сайті замовника з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості.

3. Про оприлюднення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку громадськість повідомляє замовник.

4. Повідомлення про оприлюднення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку публікується у друкованих засобах масової інформації (не менш як у двох), визначених замовником, та розміщується на офіційному веб-сайті замовника. Замовник забезпечує розміщення повідомлення та доступ до проєкту документа державного планування і звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом усього строку громадського обговорення, визначеного відповідно до частини шостої цієї статті.

5. Повідомлення про оприлюднення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку повинно містити інформацію про:

1) *повну назву документа державного планування, що пропонується, та стислий виклад його змісту;*
2) *орган, що прийматиме рішення про затвердження документа державного планування;*
3) *передбачувану процедуру громадського обговорення, у тому числі:*
   а) дату початку та строки здійснення процедури;
   б) способи участі громадськості (надання письмових зауважень і пропозицій, громадські слухання тощо);
   в) дату, час і місце проведення запланованих громадських слухань (у разі проведення);
   г) орган, від якого можна отримати інформацію та адресу, за якою можна ознайомитися з проєктом документа державного планування, звітом про стратегічну екологічну оцінку та екологічною інформацією, у тому числі пов'язаною зі здоров'ям населення, що стосується документа державного планування;
   ґ) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, його поштову та електронну адреси та строки подання зауважень і пропозицій;

д) місцезнаходження наявної екологічної інформації, у тому числі пов'язаної зі здоров'ям населення, що стосується документа державного планування;

4) необхідність проведення транскордонних консультацій щодо проєкту документа державного планування.

6. Строк громадського обговорення встановлюється замовником і не може становити менш як 30 днів з дня оприлюднення повідомлення, передбаченого частиною четвертою цієї статті.

7. Громадськість у межах строку громадського обговорення має право подати замовнику в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку. Усі зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником. За результатами розгляду замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються.

8. Оприлюднення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку з метою одержання зауважень і пропозицій не виключає можливості проведення в порядку, передбаченому законодавством, громадських слухань, будь-яких інших форм публічного громадського обговорення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку.

9. За результатами громадського обговорення замовник готує довідку про громадське обговорення, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, надані відповідно до цієї статті (або обґрунтовує їх відхилення), а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються протокол громадських слухань (у разі проведення) та отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про громадське обговорення є публічною інформацією.

10. Громадське обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки проєктів містобудівної документації на місцевому рівні проводиться в порядку, визначеному Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» для громадського обговорення проєктів містобудівної документації на місцевому рівні.

Детально описано у посібнику ЕПЛ про громадське обговорення[162], яка наводиться тут у повному обсязі.

Обов'язковим елементом СЕО є участь громадськості.

Громадськість — одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, зареєстровані на території, на яку поширюється дія документу стратегічного планування.

Метою громадського обговорення у процесі СЕО є виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до ДДП, що сприятиме забезпеченню охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я.

Громадське обговорення відбувається на двох етапах процедури СЕО:

– на стадії визначення обсягу СЕО;
– громадське обговорення проекту ДДП та звіту з СЕО.

Після того як замовник опублікував на своєму веб-сайті заяву про визначення обсягу СЕО та проект ДДП (за наявності), а також розмістив повідомлення про оприлюднення заяви та проекту (за наявності) у двох друкованих ЗМІ — громадськість може надати свої зауваження та пропозиції щодо методів дослідження будь-яких ймовірних наслідків, перелік досліджень, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватиметься під час СЕО, структури та змісту звіту про СЕО, та інші.

Громадськість у межах строку громадського обговорення має право подати замовнику в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються. У таблиці 24 наведено стадії громадського обговорення та строки для надсилання зауважень.

Таблиця 24

Стадія СЕО	Строки	Куди надсилати
На стадії визначення обсягу СЕО	Не менше 15 днів	Інформація міститься у заяві про визначення обсягу СЕО
Громадське обговорення проекту ДДП та звіту з СЕО	Не менше 30 днів	Інформація міститься у повідомленні про громадське обговорення
Громадські слухання (у разі проведення)	В день проведення	Організатору слухань

[162] URL: http://epl.org.ua/announces/epl-prezentuye-lystivky-pro-uchast-gromadskosti-u-seo-ta-ovd/?fbclid=IwAR1AsBGIZHxB-BJ31toHuINLRGs_x7ZVA7vhf9zodXijN4HraDdXlWeeKBQ#

Громадське обговорення звіту та проекту ДДП розпочинається із повідомлення громадськості замовником про оприлюднення проекту ДДП та звіту про СЕО.

Повідомлення повинно містити інформацію про передбачувану процедуру громадського обговорення, у тому числі:

– дату початку та строку здійснення процедури;
– способи участі громадськості (надання письмових зауважень і пропозицій, громадські слухання тощо);
– дату, час і місце проведення запланованих громадських слухань (у разі проведення);
– орган, від якого можна отримати інформацію та адресу, за якою можна ознайомитися з проектом ДДП, звітом про СЕО та екологічною інформацією, у тому числі пов'язаною із здоров'ям населення, що стосується ДДП;
– орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, його поштову та електронну адреси та строки подання зауважень і пропозицій;
– місцезнаходження наявної екологічної інформації, у тому числі пов'язаної зі здоров'ям населення, що стосується ДДП.

У таблиці 25 наведено шляхи оприлюднення документів у процедурі СЕО.

Таблиця 25

Шляхи оприлюднення документів у процедурі СЕО	Вебсайти замовника	Не менше двох друкованих ЗМІ	Вебсайти органів консультування
Заява про визначення обсягу СЕО	+	+	–
Повідомлення про громадське обговорення проєкту ДДП та звіту з СЕО	+	+	+
Проєкт ДДП	+	–	+
Звіт з СЕО	+	–	+
ДДП	+	–	–
Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП	+	–	–
Довідка про консультації	+	–	–
Довідка про громадське обговорення	+	–	–

Громадське слухання є необов'язковою, але можливою формою громадського обговорення у процедурі СЕО. Проводяться на розсуд замовника.

Єдине виключення — проекти містобудівної документації на місцевому рівні (МДМР), для яких проведення громадських слухань у процедурі СЕО є обов'язковим. Правова підстава громадський слухань — Порядок залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля, затверджений Постановою КМУ від 29 червня 2011 року № 771 (із змінами від 23 січня 2019 року).

Громадські слухання під час громадського обговорення МДМР проводяться не раніше 10 днів з дати оприлюднення проекту МДМР Громадські слухання проводяться під головуванням представника замовника, який:

– забезпечує реєстрацію їхніх учасників;
– оголошує порядок денний;
– інформує учасників про порядок ведення протоколу, подання пропозицій (зауважень) у письмовій та/або усній формі, зміст пропозицій (зауважень), що надійшли, та процедури їх врахування;
– забезпечує ведення обговорення, подання пропозицій (зауважень) громадськості з дотриманням регламенту;
– забезпечує аудіо- та/або відеофіксацію перебігу громадських слухань;
– готує протокол громадських слухань.

Громадські слухання розпочинаються з доповіді розробника та/або замовника про проєкт містобудівної документації.

Перебіг громадських слухань та подані пропозиції (зауваження) оформляються протоколом, який підписується головуючим. Файл аудіо- та / або відеофіксації перебігу громадських слухань додається до протоколу.

На громадських слуханнях голосування не проводиться, жодні рішення не приймаються. Правова підстава — Порядок проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проєктів містобудівної документації на місцевому рівні, затверджений Постановою КМУ від 25 травня 2011 року № 555 (із змінами від 23 січня 2019 року).

За результатами громадського обговорення замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Він також готує довідку про громадську обговорення, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у ДДП та звіті про СЕО враховані зауваження і пропозиції (або обґрунтовує їх відхилення), а також обґрунтовує обрання саме цього ДДП у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду.

Відритою є інформація про результати громадського обговорення:
- довідка про громадське обговорення;
- протокол громадських слухань (у разі проведення);
- отримані письмові зауваження та пропозиції.

СТАТТЯ 13. КОНСУЛЬТАЦІЇ З ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У ПРОЦЕСІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Проєкт документа державного планування, звіт про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про оприлюднення цих документів подає замовник (на паперових носіях та в електронному вигляді) до органів, зазначених у статтях 6 та 7 цього Закону.

2. Проєкт документа державного планування місцевого та регіонального рівнів, звіт про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про оприлюднення цих документів подає замовник (на паперових носіях та в електронному вигляді) до органів, зазначених у статті 8 цього Закону.

3. Органи, зазначені у статтях 6, 7 та 8 цього Закону, після отримання проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом п'яти робочих днів розміщують повідомлення про оприлюднення проєкту документа державного планування на своєму офіційному веб-сайті із зазначенням замовника та у строк, що не перевищує 30 днів з дня отримання, подають замовнику в письмовій формі зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку.

У разі неподання таких зауважень і пропозицій протягом зазначеного строку вважається, що зауваження і пропозиції відсутні.

4. За необхідності органи, зазначені у статтях 6, 7 та 8 цього Закону, можуть залучати інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій у строки, які не перевищують строк подання зауважень і пропозицій, передбачений частиною третьою цієї статті.

5. Усі зауваження і пропозиції, одержані протягом встановленого у цій статті строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником. За результатами розгляду замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє.

6. За результатами консультацій замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, подані відповідно до цієї статті, а також обґрунтовує обрання саме цього документа

державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про консультації є публічною інформацією.

Відповідно до абзацу 26 розділу VIII «Громадське обговорення та консультації» Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) документів державного планування[163] замовник, відповідно до частин 1, 2 статті 13 Закону України про СЕО, подає по одному примірнику проєкту ДДП, звіту про СЕО проєкту ДДП та повідомлення про оприлюднення цих документів на паперових носіях і в електронному вигляді (Word або PDF): а) до Мінприроди та МОЗ, якщо ДДП загальнодержавного, регіонального або місцевого рівнів, та б) до місцевих органів, якщо ДДП місцевого чи регіонального рівня».

Орган консультування зобов'язаний у себе на сайті розмістити повідомлення про оприлюднення проєкту документа державного планування (ДДП) протягом 5 днів з дня отримання повідомлення про обговорення звіту з СЕО та протягом 30 днів — надати свої зауваження та пропозиції.

Орган консультування має право залучати до підготовки зауважень та пропозицій інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій у строк, що не перевищує 30 днів.

Всі надані зауваження та пропозиції заносяться замовником до довідки про консультації із зазначенням про їхнє врахування або мотивоване відхилення. Довідка про консультації та надані зауваження та пропозиції є публічною інформацією[164].

При чому, слід звернути увагу, що 5 січня 2019 року від Мінприроди України був направлений лист до всіх обласних державних адміністрацій, у якому надано наступне роз'яснення.

---

[163] URL: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/nakaz_260.pdf

[164] Публічна інформація — це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2939-17

Розділ IV

ТРАНСКОРДОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

СТАТТЯ 14. ТРАНСКОРДОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ ДЕРЖАВИ ПОХОДЖЕННЯ

1. Транскордонні консультації держави походження проводяться у випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Якщо органи, зазначені у статтях 7 та 8 цього Закону, вважають, що виконання документа державного планування ймовірно матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленої держави, вони невідкладно інформують про це орган, зазначений у статті 6 цього Закону.

3. Якщо орган, зазначений у статті 6 цього Закону, вважає, що виконання документа державного планування ймовірно матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленої держави, або якщо зачеплена держава цього вимагає, орган, зазначений у статті 6 цього Закону, подає зачепленій державі копію проєкту документа державного планування разом із звітом про стратегічну екологічну оцінку (або його частину, що не містить інформації, яка становить державну таємницю) та визначає строк, протягом якого зачеплена держава має повідомити про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях. Такий строк не може становити менш як 30 днів з дня інформування зачепленої держави.

4. Про необхідність проведення транскордонних консультацій замовника повідомляють письмово. Документ державного планування не затверджується (не приймається) до завершення процедури транскордонних консультацій та врахування їх результатів.

5. Якщо зачеплена держава протягом строку, визначеного частиною першою цієї статті, повідомила орган, зазначений у статті 6 цього Закону, про своє бажання взяти участь у транскордонних консультаціях, цей орган разом із замовником в узгоджений із зачепленою державою строк проводять консультації щодо можливих транскордонних наслідків виконання документа державного планування та заходів із запо-

бігання, зменшення або пом'якшення таких наслідків. Для цього орган, зазначений у статті 6 цього Закону, разом із замовником та зачеплена держава узгоджують тривалість консультацій, порядок їх проведення, умови перекладу документів, заходи із забезпечення інформування та участі громадськості зачепленої держави.

6. Після затвердження документа державного планування орган, зазначений у статті 6 цього Закону, забезпечує за поданням замовника інформування зачепленої держави з таких питань:

1) зміст затвердженого документа державного планування;

2) інформація про те, яким чином питання охорони довкілля враховані в документі державного планування та яким чином у звіті про стратегічну екологічну оцінку враховано результати консультацій та пропозиції, подані відповідно до цієї статті, а також обґрунтування обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він затверджений, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду;

3) заходи з моніторингу, ухвалені відповідно до статті 17 цього Закону.

7. Замовник забезпечує орган, зазначений у статті 6 цього Закону, інформацією, необхідною для виконання вимог цієї статті, у тому числі переклад відповідних документів.

Транскордонні консультації рекомендується проводити, одночасно з консультаціями з Мінекоенерго України, МОЗ України, місцевими органами та громадськими обговореннями.

Інформацію про необхідність проведення транскордонних консультацій рекомендовано замовнику включати у повідомлення про оприлюднення проєкту ДДП, а опис імовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності) — до звіту про СЕО проєкту ДДП.

Відповідно до статті 14 коментованого Закону, за умови того, що ДДП імовірно матиме негативні екологічні наслідки, у тому числі для здоров'я населення зачепленої держави, або якщо зачеплена держава цього вимагає, Мінекоенерго України:

– письмово повідомляє замовника про необхідність проведення транскордонних консультацій;
– надає копію проєкту ДДП разом зі звітом про СЕО цього проєкта ДДП (або його частину, що не містить інформації, яка становить державну таємницю) зачепленій державі, та визначає строк, протягом якого зачеплена держава повинна повідомити про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях. Такий строк не може становити менш як 30 днів з дня інформування зачепленої держави.

Якщо зачеплена держава, повідомила Мінприроди про своє бажання взяти участь у транскордонних консультаціях, Мінприроди спільно із замовником, в узгоджений із зачепленою державою строк, проводять консультації стосовно можливих транскордонних наслідків виконання ДДП та заходів із запобігання, зменшення або пом'якшення таких наслідків.

Для цього Мінприроди із залученням замовника, та зачепленої держави, узгоджує тривалість консультацій, порядок їхнього проведення, умови перекладу документів та заходи із забезпечення інформування та участі громадськості зачепленої держави, на яку можуть поширюватися наслідки виконання ДДП.

Замовник забезпечує Мінприроди інформацією, необхідною для проведення транскордонних консультацій, в тому числі переклад відповідних документів.

Після того, як Мінприроди отримає повідомлення від замовника про факт затвердження ДДП, Мінприроди направляє зачепленій державі, інформацію, про:

– зміст затвердженого ДДП;
– інформацію про те, яким чином питання охорони довкілля враховані в ДДП та яким чином у звіті про СЕО враховано результати транскордонних консультацій та поданих пропозиції, а також обґрунтування обрання ДДП саме у тому вигляді, в якому він затверджений, серед інших виправданих альтернатив, які також розглядалися. Врахування результатів транскордонних консультацій викладають у таблиці відповідно до додатку 8 Методичних рекомендацій про проведення СЕО (таблиця 26);
– заходи з моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Зазначена інформація готується та подається замовником.

Мінекоенерго передає усі документи зачепленій державі через дипломатичні канали за посередництва Міністерства закордонних справ України.

Відповідно до вимог коментованого Закону ДДП не підлягають затвердженню до завершення процедури транскордонних консультацій та врахування їх результатів[165].

[165] Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування URL: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/MR-provedennya-SEO_iz-zminami.pdf

Таблиця 26

Довідка про транскордонні консультації

№ з/п	Зачеплена держава	Редакція частини проєкту ДДП / звіту про СЕО, до якого висловлено зауваження (пропозиції)	Зауваження / пропозиції	Спосіб врахування (враховано / не враховано / враховано частково)	Обґрунтування

СТАТТЯ 15. ТРАНСКОРДОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ ЗАЧЕПЛЕНОЇ ДЕРЖАВИ

1. У разі якщо орган, зазначений у статті 6 цього Закону, отримав оповіщення від держави походження та вважає, що виконання документа державного планування, який готується для затвердження на території держави походження, ймовірно матиме наслідки для довкілля України, у тому числі для здоров'я населення, він повідомляє державу походження про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях.

2. Перед проведенням транскордонних консультацій орган, зазначений у статті 6 цього Закону, та держава походження узгоджують їхню тривалість, порядок проведення, умови перекладу документів та детальні заходи із забезпечення інформування та участі громадськості України з урахуванням вимог статей 12 та 13 цього Закону.

3. За зверненням органу, зазначеного у статті 6 цього Закону, виконання заходів із забезпечення інформування та участі громадськості України у транскордонних консультаціях забезпечується органами, зазначеними у статті 8 цього Закону.

Відповідно до цієї статті коментованого Закону у разі, якщо Мінприроди отримало оповіщення від держави походження і вважає, що реалізація ДДП, який розробляється іншою країною, як стороною походження, може мати наслідки для довкілля України, у тому числі здоров'я населення, то воно повинно повідомити державу походження про своє бажання або небажання взяти участь у транскордонних консультаціях.

Перед проведенням таких консультацій Мінприроди і держава походження узгоджують їхню тривалість, порядок проведення, умови пере-

кладу документів і детальні заходи із забезпечення інформування та участі громадськості України.

За зверненням Мінприроди, виконання заходів щодо інформування та участі громадськості України, на яку можуть поширюватися наслідки виконання ДДП держави походження, забезпечується місцевими уповноваженими органами.

Громадські обговорення доцільно проводити відповідно до розділу VIII Методичних рекомендацій про проведення СЕО[166].

[166] Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування URL: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/MR-provedennya-SEO_iz-zminami.pdf

Розділ V

ІНФОРМУВАННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГ ЙОГО ВИКОНАННЯ

СТАТТЯ 16. ІНФОРМУВАННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті затверджений документ державного планування, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, довідки про консультації та про громадське обговорення і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 цього Закону.

Кожна процедура СЕО завершується або рішенням про затвердження документа державного планування (ДДП), або рішенням про відмову у затвердженні ДДП. Обидва ці рішення замовник зобов'язаний, разом із переліком заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування (ДДП), довідкою про консультації та про громадське обговорення, розмістити у себе на сайті.

Розміщення зазначених відомостей повинно бути здійснено замовником не пізніше, як через 5 днів з моменту прийняття замовником рішення про затвердження ДДП або рішенням про відмову у його затвердженні.

Про розміщення відповідної інформації та про прийняття рішення замовник також інформує Мінприроди України (Мінекоенерго України).

СТАТТЯ 17. МОНІТОРИНГ

1. Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не

передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

2. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

З метою реалізації цієї статті коментованого Закону в Україні підготовлений проєкт постанови КМУ про моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Проєкт постанови наведений нижче.

ПРОЄКТ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від_____ №_____

Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, що додається.

Прем'єр-міністр України В. ГРОЙСМАН

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від

_____ _____ 2018 р. № _____

ПОРЯДОК

здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

1. Цей Порядок визначає основні вимоги до організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (далі — моніторинг).

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному у Законі України «Про стратегічну екологічну оцінку».

3. Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення оцінки ефективності та достатності заходів із

запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування та вжиття заходів для усунення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

4. Моніторинг може інтегруватися у процес моніторингу виконання документа державного планування.

5. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, розробляються у процесі стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування та затверджуються органом державної влади або органом місцевого самоврядування, який затверджує документ державного планування.

6. У складі звіту про стратегічну екологічну оцінку розробляються такі групи заходів, передбачених для здійснення моніторингу:

– заходи з виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, зокрема для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3–5 та 10–15 років відповідно, а за необхідності — 50–100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
– заходи з оцінки ефективності та достатності заходів із запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
– заходи з оцінки ступеня врахування результатів стратегічної екологічної оцінки у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності щодо видів діяльності та об'єктів, які містяться у документі державного планування або реалізація яких ним передбачається;
– заходи з виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

7. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, включають:

– встановлення показників та їх цільових значень, відповідно до кожного із визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
– встановлення показників та їх цільових значень для оцінки ефективності та достатності заходів із запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
– встановлення методів визначення кожного із показників, які дозволять швидко і без надлишкових витрат їх вимірювати;
– встановлення періодичності вимірювання показників, їх аналізу та зіставлення із цільовими значеннями;

– встановлення засобів і способів виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення з урахуванням можливості виявлення наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

8. Періодичність та зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, визначаються замовником документа державного планування, виходячи з необхідності забезпечити систематичність спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі здоров'ям населення; своєчасність отримання, комплексність оброблення та використання інформації, що надходить і зберігається; об'єктивність первинної, аналітичної і прогнозної інформації.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку документа державного планування, період, на який здійснюється планування та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання документа державного планування.

10. Замовник документа державного планування готує проєкт заходів, передбачених для здійснення моніторингу з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади та транскордонних консультацій (в разі проведення) у процесі стратегічної екологічної оцінки та передає його для затвердження органу державної влади або органу місцевого самоврядування.

11. Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті ухвалені заходи, передбачені для здійснення моніторингу, і письмово повідомляє про це Мінприроди.

12. Моніторинг здійснює замовник документа державного планування.

13. З метою забезпечення здійснення моніторингу замовник, у разі необхідності, може створювати моніторингові групи та визначати склад та порядок їх роботи.

14. Замовник надсилає Мінприроди результати моніторингу та оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет один раз на рік протягом дії документа державного планування.

15. Якщо при здійсненні моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також порушує перед органом, який затвердив документ державного планування, питання про зупинення дії документа державного планування у частині, яка призвела до таких наслідків, та/або приймає рішення про внесення змін до документа державного планування з метою їх усунення. У такому випадку зміни до документа державного планування підлягають стратегічній екологічній оцінці.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Таблиця 27

Відмінності процедури СЕО та ОВД (порівняльна таблиця)[167]

1. За суб'єктним складом оцінки	
ОВД ініціює суб'єкт господарювання	СЕО ініціює орган державної влади чи орган місцевого самоврядування
2. За об'єктом оцінки	
ОВД здійснюється щодо переліку видів діяльності, які визначено у ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»	СЕО здійснюється щодо документів державного планування, які підпадають під критерії, які містяться у ст. 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»
3. За результатом оцінки	
ОВД завершується видачою висновку з ОВД, який дозволяє у подальшому здійснювати діяльність	СЕО завершується прийняттям документа державного планування
4. За обрахуванням строків процедур оцінки	
Строки обраховуються у робочих днях. ОВД триває довше	Строки обраховуються у календарних днях. СЕО триває коротше
5. За необхідністю залучення органів консультування до оцінки	
ОВД не передбачає обов'язкового консультування з органами охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища	СЕО передбачає обов'язкове консультування з органами охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища
6. За випадками обов'язкового проведення громадських слухань під час оцінки	
ОВД передбачає обов'язкові громадські слухання для всіх процедур ОВД	СЕО передбачає обов'язкові громадські слухання лише для містобудівних документів державного планування.

[167] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19

Таблиця 28

Порівняння процедур ОВД та СЕО, розроблене польськими науковцями[168]

Критерії	ОВД	СЕО
Предмет	Проект	Документ державного планування
Вплив	Безпосередній	Як правило посередній
Перспектива	Вузька	Широка, довгострокова
Детальність	Велика	Як правило загальний характер
Концентрація	На значному впливі і запобіганню негативних наслідків	На якості навколишнього середовища, сталому розвитку та створенню бази для оцінки проектів
Процес	Елемент інвестиційного процесу	Частина процесу створення документу
Дослідження	Моделювання, інвентаризація	Знання базуються на стані навколишнього середовища та тенденціях

[168] URL: http://env-approx.org/images/documents/211/12_2_SEIA_13062018_ukr.pdf

ДОДАТОК 2

Щодо найкращих методів здійснення СЕО проєктів ДДП

Станом на сьогодні процедуру СЕО пройшло багато документів державного планування (ДДП). Аналіз цих процедур дозволяє зробити певні висновки.

Щодо методики, яку найкраще використовувати у процедурі СЕО, то оптимальною вважається методика «objectivesled approach» — «цілі визначають спосіб».

Відповідно до цієї методики спершу слід визначити, які цілі визначає ДДП, який проходить СЕО, а вже після цього слід визначати завдання, які необхідно виконати для досягнення цих цілей. Саме зазначені завдання в наступному і підлягатимуть оцінці.

Приклад стратегічних завдань і питань, які дозволять визначити, чи правильно були визначені завдання:

І Ціль — «Захист, а якщо це можливо — поліпшення якості ландшафту».

Запитання:

1. Які візуальні характеристики, в тому числі гірського ландшафту, зміняться в результаті здійснення заходів?
2. Чи запропоновані заходи сприятимуть підвищенню туристично-рекреаційної привабливості гірських районів?

ІІ Ціль — «Охорона пам'яток культури».

Запитання:

1. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на археологічні об'єкти?
2. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на пам'ятки культури і навколишню зону?

ІІІ — Економічні цілі і захист матеріальних цінностей високої вартості.

Запитання:

1. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на поточне / плановане використання природних ресурсів (газ, нафту тощо)?
2. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на лісове / сільське / інше господарство?
3. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на громадський чи інший транспорт?
4. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на розвиток туризму?
5. Чи запропоновані заходи матимуть вплив на виробничі потужності, на яких працює велика кількість людей?

Можуть ставитися загальні запитання до проєкту документа. Наприклад:

1. Чи в результаті здійснення передбачених у Програмі заходів очікується значний кумулятивний вплив на довкілля?
2. Які заходи слід вживати для обмеження негативного впливу у разі його виникнення?
3. Чи поточна ситуація була оцінена з урахуванням екологічних аспектів?

За результатами аналізу можуть надаватися рекомендації для певного етапу ОВД. Серед прикладів рекомендацій, що можуть бути відображені у звіті про СЕО проєкту Плану управління ризиком повені, є такі: «Звіт з ОВД повинен детально описувати: а) водосховища, сухі водозбірники, бульвари та підпірні стінки, заходи з регулювання річок, вали, канали відведення, меліораційні мережі, системи утримання води на урбанізованих територіях, тощо; б) потенційний вплив та заходи, спрямовані на обмеження впливу на різних етапах, зокрема, на етапі проєктування та на етапі будівництва / реалізації, окремо на етапі експлуатації; в) заходи щодо компенсації впливу».

СПИСОК КОРИСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СЕО

1. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. URL: http://pleddg.org.ua/wp–content/uploads/2019/05/MP–CEO_web.pdf
2. A Practical Guideto the Strategic Environmental Assessment Directive URL: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf
3. Theorising strategic environmental assessment: Fresh perspectives and future challenges, Tabatha Wallington[a,*], Olivia Bina[b], WilThissen[c] URL: http://stratas.cl/wp-content/uploads/2016/09/2007WallingtonTheorising-strategic-environmental-assessment-Fresh-perspectives-and-future-challenges.pdf
4. A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive [Електронний ресурс] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/7657/practicalguidesea.pdf
5. Development of Strategic Environmental Assessment (SEA) Methodologies for Plans and Programmes in Ireland (2001-DS-EEP-2/5). URL: https://www.epa.ie/pubs/advice/ea/EPA_development_methodology_SEA_synthesis_report.pdf
6. Strategic Environmental Assessmentin International and European Law. URL: https://books.google.com.ua/books?id=Ed35ZR7DqkgC&pg=PA60&lpg=PA60&dq=the+principle+of+completeness+at+strategic+environmental+assessment&source=bl&ots=OUXrXpHVCZ&sig=ACfU3U21wZbi0AKwQ3QhGJMzvFc35kQo2Q&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwjan7_11LrkAhUwmIsKHV5zAgkQ6AEwBnoECAkQAQ#v=onepage&q=the%20principle%20of%20completeness%20at%20strategic%20environmental%20assessment&f=false
7. Strategic Environmental Assessment. URl: https://www.environment.gov.za/sites/default/files/docs/series10_strategic_environmental_assessment.pdf
8. Protocolon Strategic Environmental Assessment. URL: http://www.green-economies-eap.org/resources/1609217_UNECE_HR.pdf
9. Topic 14. Strategic Environmental Assessment. URL: https://unep.ch/etb/publications/EIAman/SecETopic14.pdf
10. Recent Progress, Current Status and Future Prospects. URL: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/PolicySEA/SEA_of_Policies_volume.pdf

11. Practical guidance on reforming legal and institutional structures with regard to the application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment [Електронний ресурс] https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/Publications/2017/ece.mp.eia.wg.2.2016.INF.9_EN_draft_practical_guidance_on_reforms_FINAL_rev_LAY_OUT_27.05__cover_.pdf
12. Применение протокола по стратегической Экологической оценке: пособие для инструкторов. URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/Publications/2016/Manual_for_Trainers/Manual_layout2018_RUS-web.pdf
13. Второй обзор осуществления Протокола по стратегической экологической оценке (2013–2015 гг.). URL: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2017/EIA/Publication/RUS_Second_review_of_implementation_of_the_Protocol_on_SEA.pdf
14. Бойко І. І. Концептуальні виміри екологічної свідомості. *Біоресурси і природокористування*. 2013. No 12. Т. 5. С. 161–168.
15. Кемпбэл Д., Стоунхайус Дж. Стратегический менеджмент. Москва: Проспект, 2003. 336 с.
16. Краснокутська Ю. М. Теоретичні засади до визначення сутності поняття «стратегія». *Інноваційна економіка*. 2012. No 6. С. 80–83.
17. Півень М. С. Застосування Стратегічної екологічної оцінки для задач просторового та галузевого розвитку промислового виробництва. *Механізми регулювання економіки.* 2006. No 3. С. 60–65.
18. Хотулёва М. В. и др. Стратегическая экологическая оценка для развития регионального и муниципального планирования: пособие для практиков. Москва: [б. и.], 2006. 46 с.
19. Шершун С. М. Поняття стратегічної екологічної оцінки: питання визначення взаконодавстві України. *Вісн. Луган. держ. ун-ту внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка.* 2014. No 1. С. 265–272.
20. Brown A. L., Therivel R. Principlestoguidethedevelopmentofstrategicenvironmentalassessmentmethodology. *Impact Assessment and Project Appraisal*. 2000. Vol. 18. P. 183–189.
21. Dalal-Clayton B., Sadler B. Strategicenvironmentalassessment — a source bookandreferenceguidetointernationalexperience: monography. London: Earthscan, 2005. 470 p.
22. Fischer T. B. Strategic Environmental Assessmentin Transport and Land Use Planning. Earthscan, London, 2002.
23. Fischer T. B. Theory and practice of strategicenvironmentalassessment: towards a moresystematicapproach. London: Earthscan, 2007. 186 p.
24. Lee N. Bridgingthegapbetweentheoryandpracticeinintegratedassessment. *EnvironmentalImpact Assessment Review.* 2006. Vol 26. No 1. P. 57–78.

25. Partidario M. R. Elementsofan SEA framework: improvingtheadded-valueof SEA. *EnvironmentalImpact Assessment Review.* 2000. Vol. 20. No 6. P. 647–663.
26. Partidario M. R. Strategic Environmental Assessment Better Practice Guide: Methodological Guidance for Strategic Thinkingin SEA. Portuguese Environment AgencyandRedas Energeticas Nacionais. Lisbon, 2012. 76 p. URL http://content-ext.undp.org/aplaws_publications/1703425/SEA_guide_Portugal.pdf
27. Sadler B. International Studyofthe Effectiveness of Environmental Assessment — Final Report: Environmental Assessmentin a changing world: Evaluation PracticetoImprove Performance; InternationalAssociationforImpact Assessment (IAIA) and Canadian Environmental Assessment Agency (CEAA). Ottawa, 1996.
28. Sheate W. R. Integrating the environment in to strategicdecision-making: conceptualizing policy SEA. *Environmental Policyand Governance.* 2003. Vol. 13. P. 1–18.
29. Therivel R., Partidario M. The Practice of Strategic Environmental Assessment. London: Earthscan, 1996.
30. Therivel R., Wood G. Tools for strategic environmental assessment. *Implementing Strategic Environmental Assessment* / Schmidt M, Joao E. Albrecht E (eds). Berlin: Springer, 2004. P. 349–364.
31. Vrom. (Ministry of Public Housing, Physical Planning and Environmental Affairs) Prediction in Environmental Impact Assessment. Vrom. The Hague. 1984. Vol 17.
32. Applying Strategic Environmental Assessment: Good Practice Guidance for Development Co-operation (2006) URL https://www.oecd.org/dac/environment-development/applying-sea-good-practice-guidance.html
33. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації стратегічних і програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»

Софія Шутяк

За загальною редакцією *Олени Кравченко*

Літературна редакція — *Таїсія Таційй*

Комп'ютерна верстка *Маріанни Кук*

Підписано до друку 16.12.2019. Формат 66*98/16.
Гарнітура Minion Pro. Папір офсетний. Офсетний друк.
Ум. друк. арк. 9,52. Наклад 500 прим. Зам. № 2632

Друк «Компанія "Манускрипт"»
вул. Руська, 16/3, м. Львів, 79008
тел./факс: (032) 235–52–20.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 3628 від 19. 11. 2009 р.

ISBN 978-966-2400-78-6